Datatuak

1848 – 1863

...tatuce,
...sedatuce,
...nalatzen,
...ntatzen.
...za diferentac;
...an dira cantac;
...n batian,
...nain.
... harriketan;
...bidetan.
...lan eguinen
...nakienen:
...,Curuco,
...lyphoco.
...uki,
...enhobeki.
...z emazte,
...ego athe,
...errua,
...edazena.
...nahi mitaco;
... gaindizea;
...erai,
...tarie;
...ezduena
...arisco pikainca

Nore dita hola uzten uriz berreghinac ?

Veuillez, jeune vieillard, veuillez prêter l'oreille,
D'autres ne vous diraient point vérité pareille ;
De ce bourg de Bardos je vous écris pressé,
Vous êtes à m'entendre assez intéressé.

Ederki da, nausia, trebes utzir etchia,
Nafarruarat carrosan eguin arghiz gatia !
Aleghïa ez aski Ayherren biluztia,
Bardotzeri behar zen khendu bere yendia !

Il est beau, paternel, de laisser les travaux,
Pour rouler tilbury & par monts & par vaux !
Dépêcher l'innocence en son abri certain,
Pour l'exposer au vent du contagieux serein !

Ghizon ederra zare colore gorritan,
Arin, maite, bizïa, zure traculutan ;
Bainan halere, aita, non da etsempliia
Uzten duzunian etchia nausiz gabetüa ?

Suffit-il d'être ingambe & de pouvoir marcher,
Pour oser au grand jour au devoir s'arracher ?
Cacique Navarrais, les ennemis arrivent ;
De l'abandon du sol les plus grands maux dérivent.

Zer eghin bada gaztea, zaharrac ikustian
Bestac hirriz bilhatzen lanaren minenian ?
Sorro, artho, mahatsac, Jincoaren dohaïnac,
Nore dita hola uzten urriz berreghiïnac ?–

Fier de vos harnais, du quadrupède épris,
Royal Automédon, ne soyez point surpris
De voir la paresse trôner dans la maison :
Vos courses ~~[illegible]~~ bruyantes vous en feront raison.

Ez erran lehenago laughile zinela,
Ontasuna fiador agher durketzula :
Salbatzen da bakharric irauten düena,
Bide onian hil arte unhatzen ezdena.

Vous sied-il, Seigneur, de chanter gravement
L'Ai du pauvre paysan que le repos dément ?
Est-ce donc au galop qu'à l'on se désaltère ?
Serait-ce en promenant que le colon prospère ?

Denboran Belzunztarrec eghin ezdutena,
Sirea erreghen odolian kutsüa zutena,
Lardaspidea da egun hasten gaphelutan :
Ayherreco errecac hartzitzen carrosan !

O quel temps, quelles mœurs ! Le paysan en calèche !
Où trouver pour la terre un Seigneur qui la bêche ?
Le monde est renversé ; plus de quatre d'Archangue
Seront au repentir de former qui les nargue !

Mintza gaiten eghiaz, hori gora higatian
Nor etzi duzu besoz lur highitzen lanian ?
Laboraria yauntzian, muthil bedi yauna ;
Bertzenaz tryparentzat ezda tratu ona.

Par le daim garanti du canicule ardent,
Poudré, frisé, musqué, vous visitez Laurent ;
Déjà je crois le voir, de l'ombre savourée
La main qui se ganta ne sera retirée.

Doidoia beharbada beghi colpe bater
Ontasunac ditutzu ikusiren artez :
Etzare makhurturen zokho ikusteco,
Ez chaiarat yautsiren arno ekhartzeco !

Adieu, fête pompeuse, adieu vingt-neuf de Juin,
Le cocher en livrée honnit le fantassin ;
Chapa, Ciribarren, ce double paria,
N'aura plus d'usage le gai Barcaria.

Ez zaiteren ysphouran ahantz bethicotrat,
Adi zazu bederen arkin abisutrat :
Zu goiti gatian bertziac ezdire altchatu,
Bestalez errotora etzazu larrutu.

Bidiä duzunaz gheroz carrosaz eghiten,
Madrilamo seghitzriaz conseilu emaiten :
Capitalian beltzekekin balinbada sartzen,
Belzuntzeco yaunari agurrac aghintzen.

Ghizona denian bertze airetan emana,
Galtzen da prediciiac efetu lehena ;
Zuretzat ezbada, mintzo naiz bertzentzat ;
Arlotatzia gaizki da estudiantentzat.

Escolarat gatian ezbadire berac
Mereziren ditutzu bethicogalerac
Franciaco alcatden porla distiantac
Beldur betza oraitic hereticuen zartac

Escaldalac seghida largarriac ditu ;
Bereziki eghile aitac balin baitu :
Otsuaren umiac otso dirin berin seger
Aitaren gaizkiari semac dio agur.

Mardos 4 8bre 1844

J. Ciribarren

Monsieur

Monsieur Lardapide d'Uhagon

à Aspherre

15 Fevrier 1848

Atzoco egunac du higatu bizia
Eniarentzat zuena hedatu hazia.
Zorigaitz handi hori norc du yakinduren?
Guti dakite, Aita, ~~ikhusi~~ izan zarea.

Ezduzu distiatu urre edo carguz;
Etzare ~~liburuetan~~ liburuetan aiphatua gudaz;
Hiritar ahuec bada ezdute laudatzen
Gaizkiac bada ere ezdena agertzen.

Harmadac ~~paratua~~ aberastuz bertzen erresumac,
Omen ona zenbatec ezdute eraman?
Harrabots handirekin bertzena chahutzia
Ezpatac ghizonei zaiote garaitzia.

Zenbat aldiz trionfa duten ardietsi,
Bazterretan ~~gizonac~~ munduac tcharder ikhasi,
Ilec ichuri odola, nigar ithurria,
Izanen da urrunian lorez estalia!

Aberatsaren urriac nola ~~diren~~ bildu diren
dirdiratzen duteno, ~~zer~~ norc du galdeguiten ~~...~~
Izpiritu handia, nahiz gaichtuenetic,
~~...~~ maitatua ezbada, bizi da urrundic.

Yustua hiltzen denean, guttiec dakite;
Berthuten erresuma norc preziatzen dute?
Eskaldun herrietan badute ohoria;
Ezda nihoiz ahantzen hetaz hegan mundia.

Ezdute azcamdarrec nihoiz ahantziren
Domnicc, ~~deitzeia~~ zutena deitzen M. ...

Guti da balacoric herrietan sorthen
~~sorthzian ala ilhtzian~~ errecha cendatzen
Bethi ~~...~~ da d~~...~~ altzen.
bizian ala hiltzian errecha —

harrpoots,
Izia eghin gaztetu, ezeta ghurlario,
Bainan anghian beze, nihun etzuen plazeric.
Nabasien zuzentzia, itsüen arghitzia,
O ~~Plazer~~ Maria, bizico plazer guzien garaitzia.
Dembora hainitzez du, ahbera izan gabe,
Ostatutari yendia egorri hotz labe.
Etzuen haié bilhatzen, chucatuz herria,
Errechki iragatia pasaiaian bizia.
O Populiaren aita bezala bizi zen,
Haren izana utziz, nihun balin bazen.
Guziec bazakiten zenbat zen zuzena;
Hauzi guzietan zen lekhuco arteco emana.
O Frantziaco aferac nahasi zirenian
Ihesari eman zen dembora minenian.
Aita amac ziozten Gathibo egorri.
Frantziarat norapeit, bihotz zilhagarri.
Berac yo züen urrun Madritgo alderat,
Gorthian gora zituen ahaiden anterat.
haren Aitautchia ~~[illegible]~~ aiphatu Dothary,
Ezpaniaco gorthian ~~[illegible] gorthico~~ lehen aitzindari.
Hean aitzen ahaztia undi zuen sortzia,
Eta bethiecotz ere burasüen ukhatzia.
Semea ona zelacotz, plazeren erdian,
Burasoac zituela zen orroit Frantzian.
Gauaz ala egunaz zauzen idoritzen
Laguntza ziotela nigarrez eskatzen.
Utzi zituen beraz aberastasunac
Zuriari galdezeco izerdiz ukitunac.

Gauzatu ditüke b..harra galdetu
nun ezdiren leihala nahia izatu,
Etzen nauti ghizona bere bihotzaren;
Zenbatian ezda gorde Heuzcurrez ezaren!
Aita prezagarria, Eliza ghizona,
Munduco Ghizonetan zure aichkidena:
Diruena beer dtzaitzun ukitzia zerüan
Hekin asalcaraztia herriien gudüan.
Izanic ere contra aiekuie gusiac
Etzaizkotin escasten zure lokharriac.
Zenbat aldiz bakharric etzare haritu
Nahiasdura handiac nahiz arrimatu?
Guziec Asco aldiz zutena erasi
Bakharric duzu ere ahalkian ehortzi:

25 7bre 1848

Yo du, yo nirbur orena
Yustiria dakharkenac;
Orai bada, Eskaldunac,
Porrosca zuen burdinac.

Erreghe dapopulüa;
Altcha deraki burüa;
Hanbat mendez lehertia,
Agher bedi zutitüa.

Zabalduz bere zaurïac,
Sarraraz betza hirriac;
Ezbetza nihore uisüac
Gusta nigarrian burtiac.

Ez nihor utz aitzendari
Odolaz bada egarri;
Bethi beira frantsesari
Nola züen anaiari.

Nahi lemalatzian yaunac,
Bilha bethe zuzenenac;
Ezdetzan züen urrinac
Basoz irets alferdenac.

Merech~~[illegible]~~ Berech aitüac,
Adirazteco ointüac,
Zaretenian lehertüa
Zuzen contra zehatüac.

Gauzen traba emailere
Ezbedi izan nausiri;
Ezda ~~Frantzian~~ herrire
Bere onez uthhatüri.

Air unghi laborariac,
Ezdu behar izerdiac
Tratatu nola Aisïac,
Khen lanez zerda ~~g~~raziac.

Eiisca gaiten ainguretan
Gobernüaren berritan;
Chede ~~ceren~~ handiac hitzetan,
Detzagun eman obretan.

Bakhotchac beza goraki
Adiraz atrebituki
Barnian düena zuhurki,
~~Antzarta~~ ichil ausnartu süreki.

Mintza ditezke guziac;
Halanahi du unghiac;
Abusuz eghin zaurïac
Eman bitez aghiriac.

Gaiten bat izan unghico;
Nihoren lagun gaizkico;

Gherla dugun detz kampoco;
Bakhia Fransesen artero.
Populiac nahi bada
Indar handia baditu;
Zama detzake nirratu ~~[illegible]~~
Nahi duteniau Zapatu.
Gauzac abiatzian gaizki,
Iran bera bihotz arki
Harmen hartzeco beroki
Gaitz ~~[illegible]~~ zebatzeco garrazki.
Ez beza nihore engana;
Itiguin nauile ghezurrena;
Lezian orai sartzen dena
Ezditeke Franses ona
Libertitiaren ipikainac
Gure menco dohainac,
Sorrotz itchikiz haghinac,
Beira nola ~~[illegible]~~ [illegible]inac.

25 Fr 1848

Filipec zuen khoroa Frantzian atzeman
Hainitz aghintza onic zuelacotz eman;
Yendec dute harekin biziteko ikhasi;
Hartacotz populiac bera yarri nausi.

Ez gaiten bâdiric sar berrotic ilkhiac,
Erne itchic bakhotchac oraitic beghiac.
Ez utz aitzindaritan gaichtaghin errorie;
Nihorc ez duen ayadanen oraitic gaizkirie.

Lehen aldi erreghiac tronutic etchatzian
Aitzindariac ziren dirypos berriztian.
Bertzela da bizia orai prezatua,
Herioa Fransesentzat dago itzatuas.

Etzaute ghizonec eghin behar gherla;
Baiman lizgun gaizkila izuri dezalat;
Franses on guziac bil haren hondatzeco
Eta chede handien funski laguntzeco.

Unghia guzientzat, nihoren gaizkia;
Dezagun distiaraz guziec Frantzia!
Ez gaiten bizi etsai lur beraz haziac;
Ihesteco hegalac bilhac inbidiac.

Kargac ala aisiac betan garraiataz
Ohora populia zuzen dirien hatuz;
Ez bedi trufa izan nihorentzat haurrik,
Arrozoina yar bedi eghintzetan andi.

Gu artean etsaiac ez dire Fransesac;
Traidoriago litezke ezen Anghelesac;
Elkhar ezin ofatasunac baghaitu bertatzen,
Batasunac duela orroit ohoratzen.

Erosiz ere bakia baita gauza ona,
Hil hura Franses artian nabastu duena;
Populua bekhurrian ezda behar bizi;
Frantzian beraz nihore ezbat bertzia izi.
Etsaia heldu bada kanpotic harmekin
Kasa guziec betan laster handirekin;
Mundu guzia contra balitz ere heldu,
Gure batasunari agur eghinen du.
Nihorc ezbeza gatzic eman zauriari;
Errespetu irakhuts garaitu yendiari;
Zauriac behar dire ahalaz sendatu,
Errenkuren zigorrac nondiren bilhatu.
Sarista yakitaten ithurri garbia,
yakina baita bethi nola yuzkia
~~Izpiritusco gana behar~~ yuzkia:
Zeruco dohain bat da, dohain handiena,
Yakinsun zuhurraren lurreco andana.
Yanaria lurretic ezda aise biltzia;
Yzerdia gostatzen lurra erabiltzia:
nyoslaria arin
~~Zerdatu~~ kanpo ~~eman~~ goldia dabilcana,
Zein borthitz den orroituz hare dabilcan lana.
Erranez populua dela bera nausi,
Nihorc ezdio behar urina iretsi;
Harentzat Paris aldian zertsu den eghiten,
Hemendic goiti on da erran diozaten.
Ezda zileghi bethi bastorrerat ustia,
Guzien nausi hitzez erraten den yendia:
Nonden beraz gaizkia lehenic seinala;
Errenedina galde berari bihala.

Gorphutz edo arima arthatzen dutenac
Choilki izan ditezke herritan ghizonac.
Gradüan unghi duana leghen araberac;
Diruz paga bezinbat, bertzela ohora.
Nauditan sobra mokhor nekhe da ikustia,
Osticoz ibiltzeco ezditeke yendia.
Yendekin arietan bat denian khiratsa,
Khen, khen bere cargutic, izan gabe lotsa.
Akhabatu behar du esclabuen demborac;
Hedatu mende onen aiphatu banderac.
Agertu gabe mokhor edo hartzen pare,
Hitz onez aipha leghia, mina bada ere.
Zenbatenaz gorago bat baita yarria
Hanbatenaz aphalei zor du arraizia.
Ezdu kopeta beltzac ghizona handitzen;
Ezeta ere morgac buria bethetzen.

15 Juillet 1848

Sorthu da libertatia, altcha Lapurtarrac,
Landa herbitan menditu, bots miria bulharrac.
Gogoratuz Sagontac zu miria Zuen Zainac,
Lehoin ghintuen aitac, gherlari lehenac.
Etzuten gathia maite, ene lehenaga;
Beiratzen libertate, Eskalduna lego.
Lau mila urthez bera mendetan harmekin,
Iragan du dembora garezca gaunekin.
Harc zuen eskolatu Annibal handia,
Altzindari aypatu, guzien nausien lilia.
Kapitain handienac, Eskal herrietan;
~~Caudinac~~ Hausi beldur Caudinac urrats guzietan
Non dire Erromannac, munduco nausiac,
Banderetan arranac baitzuzten gloriac?
Hec lerratu tokian bethi Eskalduna
Bizi mende guzian nola segur dena.
Miletan da mundua yendez gambiatu;
~~Ez~~ Lapurdico premiac tokitic ez higitu.
Bakharra da ~~aitekin~~ mintza litekena
Batitz loriarekin mendetan bizana.
Non dire erresumac ~~ez~~ dire lehenago?
Gorphutz eta arimac ditizte oraingo.
Pelayo Lapurtarrac, ez beldur gesiac;
Hec armatuz atzaparrac, beira Asturiac.
Berrogoi mende hortan hil dirin gorphutzac
Ez dituzte ~~nahasi~~ nahas lluac
~~[illegible]~~ nihoiz etsai gaitzac.
Lur beretan hazia, yanari berekin,
Bizi kasic guziac odol garbiekin.

Cascoinen, balsamiña ezzaiote eder;
Aitaz athurburiña Eskaldunac agher.
Maite dute herria, ezin ghehiago,
Hekin bihotz guzia hare hartua dago.
Esteka sainduz hortaz dire populuac,
Ichtoriuan aiphatuz, gora altchatuac.
Herrien arnegatzia, nola bere aiten,
Sentimenduen galtzia, bethi orroit zaiten.

Eskaldunac herria duteç beiratuz;
Maite gaztetic ez ~~[illegible]~~ belcu ichuren.
Igartua urrinart ~~[illegible]~~ bizi zen aiharc
~~[illegible]~~ gainean ~~[illegible]~~ ez herrian
nobleziago

Aitetaric izanac, bihotz beroekin,
Detzagun ontasunac beira artharekin.
Hazirie ez bezate, gure aiten lurrac,
Mendiac akhaba arte ~~[illegible]~~ bertzec etcha lanac.
Zutie, Zutie, ham maitiac, Deythiiac lapurdic;
Beira bakhotchac beriac; Zizpac har gogotic.
Etsaien zartakuen ez agher mazela;
Bihotza buruari garrec dadiela.
Ez galdu bihinere bethaunico kabia
Munduan hihor ere ez da gure yalbia.
Zango bar Biriatim, Bertzia Bardos gainian
Lapurtarra ezagun ~~[illegible]~~ artian.
Ziren Ithurgin, nauarrac etsaiec bilhatzian,
Gharbets, Menditarrac, spuinala cocotsian.
Hor sorthiac, hortik, bethi ohorezki,
Ilkhi semen artetic, errnac utziz finki.
Ez utz mendi berrico drechuac nahasterat,
~~[illegible]~~ Ontasun berratzeco ez gan ohointzarat.
Ydu aurarki zainac altcho beghiratzen;
Odolaren pikainac ichur ~~[illegible]~~.
~~Zuzen dabilanac~~ Jinenac da lagunduren zuzen dabilana;
Gaizki da aurkhituren krimen bizi dena.

Bardos 27 Juin 1852

Ene coinata guciz maitia

Ichilic banindago Paristic lekhora,
Erran cinezake: ceïn handi errotora!
Ez naiz bada handitu hiri handienian;
Partitzian nintzena naiz oraino orenian.
Bethi naiz zure kidea, anaïa bezala;
Zundatzen ahal nauzu arimaco zola.
Catich andre handi da Gaztelu ederrian;
Hura ere berada, nola gure artian.
Sinesten ahal nauzu Ascaindarra dela;
Ezdu gambiaturen eskaldun odola.
Mintzatu gare zutaz, hare maite Mariaz;
Urus omen litzake haur horren hirriaz.
Ethorriren bide da heldu den urthetic.
Nihondic ahal badu handitu arteric.

Unguia naiz, arras unguia, Paristic lekhora;
Ethzait oraino heldu minic bizcarrerat;
Baiñan ere beguiec ezdute ikusten
Halaco gauzaric hemen mundu batean.
Bertzetan ikusiac Bardos eta ithurrite,
Hunen guehiago deus distiantic ezdu.
Han ezdudan ikusi emaiten errotic;
Ezda barna hutsic ethortzen Paristic.
Carrica ederrenac, azpiac boticaz,
Hedatzen dire lucian, zucenduac socaz.
Estaliac berinaz, urrez daritela,
Alco pasaia dire Salunac bezala.
Ezker-eskuin behatzian, begui choragarri,
Non nahi cilhar, urre eta perlaharri.

Arropa yosi eta yosgai hautatuac,
Berinen guibeletic lerroan hedatuac,
Baliua diotela chifrez seinalatzen,
Guti beharrac ere dituzte tentatzen.
Altha bakhotchac ditu gauza diferentac;
Batian denian liburu, bertzian dire cantac;
Gosedenac oguia causitzen du batian,
Haraguia edo gasna erripeco bertzian.
Jaunic handiena da yaten harriketan;
Ezda nihor ahalke Parisco bidetan.
Ezduzu hamar pausu seculan eguinen
Non ezduzun gaindic gauza nahi denen:
Zapata-galtzardiac, athorra, buruco,
Capa, maïpolisac, mokanes, lephoco.
Beguia gauza batec duenian uki,
Bertze batec aldetic arguitzen hobeki.
Ezda munduan nihor, guizon ez emazte,
Bestidenic aberats, nola hango athea,
Orena beein luce boticaren lerrua,
Parabangaria du denetan sedazcua.
Saltzeco marchandiza non nahi metaca;
Ecostale mundutic heldu da gaindizca;
Paristarrac ezlake luce bicitzeric,
Gatea ezbalitzaio yende orotaric;
Baiñan ezda hiriric nahi ezduena
Bere boticaren eman Parisco pikaina

Hango yende ostiari bici ematteco,
Negocioa da gauza ecin pasaturic.
Bainan ere non kausi halaco gusturic,
Non asma saltzailetan hango manerarie?
Arraiñac gucietakin, ecin hizguindiiac,
Gustuz usten zaizcote zarpatic dirnac.
Bidarte dena becin baratze handia,
Parisen erdian da lorez estalia;
Aldian ditu arbolac eguzki gardari;
Hekin azpirat sartzia ezdua arraiñari.
Ythurriec yostatuz, plaza ederretan,
Ura ichurtzen dute lustra figuretan.
Palacioen colonac, chimi gora gora,
Ykusten dire lerdeki eta birabara.
Marmolazco guizonac, bi hamar piacua,
Placen ~~ethorretan~~ inguruetan dire ikustecuac.
Franciaco erreguec izata direnac
Badire harriz eta tintatuz eguinac.
Mundian izan diren harma diferentac
Ykusi ditut lerruan cein diren pulitac.
Parisco erraietan sarthuz zuacila;
Ez uste izan denac pulitac direla:
Etche itsusi franco duzu ikusiren,
Zure herrico airia gustiz bilhaturen.
Cer yende itsusia cenbeit basterretan!
Sarthu gabe ganbara erdi ustelduetan!
Abiñaren udacotz yadanic zaharrac,
Guizon ala emaztiac han iretten lurrac;
Bicio itsusiec hekin gorphutzetan
Sarraskia eguiten nola ~~gorphutzetan~~ arimetan.

Hec ezdute beldurric ceruco yincoaren;
Bakharric dire beldur yandarma sabriaren.
Nahasdurac direnian Parisen aiphatzen,
Gaichtaguin handienac hetaric aguertzen.
Egundaino ikusi ~~etzuen~~ etzuen brigantac
Hetan bildu cituen Rolino galantac.
Bertzen ontasunaren yelosoz bethiric,
Ezarkerian ogala dutenian aratic,
Halaco arrazari ifernuan ezda,
Bada iustamu bar nausi francian izan da:
Yincoac etzuen nahi oraino yazartu;
Oh! haren ontasuna zaucu baliatu.
Bisaia lur coloric, arropa ustelac,
Horra campotic diren conbeni gauzola.
Arimari baduken ezdaki batere;
Ezda Elizan naski sarthu behinere.
Yakiteco beharra ceruco eguien,
Ykustia aski behin holaco beguien.
Chapeletaco yendia asco gradutan da;
Arropen haritaric yuiatzen ahalda:
Burucuac ~~bahinbada~~ urre bat balio,
Zapatac urre erdi, lephocuac khario,
Soin yauntzia sedasco, urre gathia lodi,
Gauza bera ezbada ekhartzen aspaldi,
Cerbeit ditekeela yuiatzen ahalda.
Campuac ezdu eguiten barnaren parada.
Aberatsa parisen darama cerua;
Ezdu deusen escatic duenac dirua.
Ezbada yainco beldur, ikusten da bici
Buruna bethi airian, celatan ihici,

Ganac eta yunac hizanez bertetan,
~~Bazcari,~~ comedia, etche suppitchetan.
Sentimendu orietan bada attchatuia,
Ezda erdi aguertzen arimaz hartua.
Agueri da etcheuran, ezaipha hitzetan;
Barnez bezala garbi ~~campoco obretan~~ obra guciitan
Erreypotatzen dita guizon nahabrac;
Haren barnu ederra seinalatzen obrac.
Lau arcutaco etchiac badire ~~...~~ sartzetan;
Harri picatuz dire paret gucietan;
Badituzte guizonac harritan eguinac
Dorena pia aise tailac dituztenac;
Arcua bakhotcharen azpian errechki
Hiru mila soldadu, emanac handizki,
Sar ditezke noiz nahi uri atherirat,
Baietan becharorduz bere paradarat.
Palacio ascoren chiminiec bere
~~Balia~~ Guehiago balio duta aise, ecen gaztelucc.
Marmola, harrifinez, dituzte fazadac;
Urreria aphaindez gainco paradac.
Pasaiuac luce dire oren eta erdi;
Arbolaz badituzte hamar lerro handi.
Helduaire biderat acita cigarruac;
Andrec, yaunec bezala, presentatzen batuac.
Non nahi etchiac dire iustamu botez sortzeco,
Egun huts den tokia bihar da bethetzen.
Boticac ezduenian ausarki pratica,
Athian zaio ematen hirizco critica;
Edo tintatzen ~~dute~~ pareta bercela
Eta yendia duacote cikiruna bezala.

Urrezco ganbaretan aberats den yauna
Hari bada cendatzen urre mentaduna;
Carriketan dabiltza, curri ~~...~~ herraytsen ...
Asco guizon suerte, chirterac bizkarrian,
Hekinhzat onac dire gauzaric tcharrenac,
Chiztapur, bato pusca, papar ... ikhinenac,
forru, oza, patata, partanagre ostuac,
Basa, ongarri, saltsa, itchura gaiztocuac,
Daramatzate airian, orga handietan
Eta lur guicentzeco hedatzen landetan.
Bidarteco Eliza zaitzue ederra;
Ezdu balio hango sacristia tcharra.
Harat duaci orguetan idi handienac;
Magasinetan dire sacuaz irinac.
Arno, ogui, fruitu, arrainac biciac,
Merchicac maiatzeco coloriac horiac,
Arregac handi nola sagar yorilnac,
Nor nahi badituzte, eroszai sos dunac.
Bainan halere yihore ez yakin eguiten,
Hoinbertze gauzarekin salda chorta baten.
Huna cer duten salda hango hoteletan:
Karrote chehatua urian eta burrac.
Gauza guciac dire gusturic gabecuac,
Gosetua ezbaitz pargatzar hastecuac.
Yzatu naiz parisen, oraino gangogo;
Bainan yanarientzat ezdut haintz gogo.
Ykusi dut munbua, mundu zaharrena,
Ymajinetan eta harritan eguina.
Lau mila urthe duten etze eta batuac
Escribu zaharrenac, ur toki arraruac,

Cer nahi den moneda, Gigante harrizco,
Bortz thina preciatu, erreztun urrezco,
Eliza zahar puska, pagano templotaric
Eta bertze cer nahi ecin sinhetsiric.
Munduco bortz partetan atzeman ahoriac,
Han ikhusi dituguia, hil eta biciac.
Loria ere ez escas baratze handitan,
Artha handienekin dire erreketan.
Itsasoco arrainac, biciac bezala,
Molbatuac han dire, husturic sabela.
Tropa tropasen gainean, erregue eguniean,
Hedatu cen gorietic plaza handieniean.
Distiant ciren harmac, arropac garbiac,
Zaldizco escadronac guciz berecciac.
Banderac ciren pulit haicen errietan;
Zortetan hari ciren begui placeretan.
Igorzkiac diridiran, guizon bizcarretic,
Aguertzen bere suac cobrezco yauntzitic.
Peza pezari zaucn bethi yarrikitzen;
Yende ere bibatu nihoiz ez ichiltzen.
Hamabortz ehun aphez, churi beztituac,
Harmadaren erdian ciren plazatuac.
Aphez pricua franco, bai cardinalekin,
Lerrotan sarthu ciren lemenarioekin.
Guerlaco harmadekin ikhustia bakezcoa,
Besta izan enetzat ecin ahantzizcoa.
Presidenta sarthu cen bere gorthiarekin,
Zaldia zohacola sudur eiztuekin;
Ez da guizon handia, ez eta pulita;
Bainan zaldican duzu hainitz eleganta.
Ikhusi dut bietan; itchura tcharrarekin,
Aparanciaz buruz da handienekin.
Ikhusi ditut ere su artificioac;
Ez zirin hambat eder; biba Iruñecuac!
Etche, carrica, plaza, ithurri ederrac,
Parisen nahiz dire; oh! bainan ez urac.
Uretan cikhinena garbituz edatia,
Horra bere tresorium parisiarren mendia.
~~Cer hara~~ luciac diren Senaren inguru,
Hiria daukatenac oinetican buruz!
Erriberan badire etche ederrenac,
Palacio bezala hedatzen direnac;
Hetan dire mainhatzen yaun andre metaca,
Hetan ere garbitzen athorraco caca.
Aldi huntaco dautzur aski escribatu;
Ez duzu ciren orai ez errencuratu.
Ene partez goraintzi etche guciari,
Zaharreneri bezala gazte direneri.
Guerthatzen baldin bada ikhustia Lissardy,
Egozu ni partez agur hainitz handi.
Ez ahantzi Barcary, bethi gaztedena,
Ez haren familia nihonden maitena.
Nahi banauzu zerbait ni laster ikhusi,
Bardos alderat zato instant bat ihesi.
Eznaiz ni atheraco urthe asken huntan,
Ez izateco bethi mihiaren puntan.
Errencuratzen dira hemen ez garenian,
Nahiz aisia dugun hemen gaudecenian.
Adios, ene maitia; mutur ~~…~~ ilobari
Eta orroitzapenac yaunduo maitiari

M. Oiricoarena

Han da Akhaketaco nandiaren tra[illegible] airea

Bidachun, Akhamarre, Salies betan,
Elkhar iduricsuac dire orotan,
Guziz gustutan;
~~Hango andrec lehia legue aisetan~~;
Arno gochotan,
Jtho bedi Eskaldun ~~dagon~~ lakhetan hetan!
Landes alderat handic dena hedatzen,
Ostatutan urricsac ditu aurkhitzen,
Arnoz frescatzen,
Citziz dutela ^eltze^ garthetan ontzen,
Guti gorritzen,
Duten arren burua maiz aski galtzen.
Eskaldunec holaco guti ikusi,
Arnoac hekin andre nihoiz nahasi,
Zein den itsusi!
Aguertzen direnean cikhina nausi,
Buztan gahasi,
Iduri bazter oroc hekintzat sasi.
~~Egonic~~ Ez da nihoiz ikusten oso Landes herrian,
~~Emazte dalcic~~ ~~Ez[illegible] den~~ khilo querrian,
~~[illegible]~~ Orratz errian,
~~[illegible]~~ Izaric ere dauzkar larru gorrian,
Negu bician,
Holaco plantac dire ema hordian!
Ciztu belharra dute curchoin barneco,
Mihiseric batere lastaicendaco,
Ez bukurdico,
Ohe hegui guziac trapu tzarrezco,
Kherrutan zoco,
Aphaindura ederrac andren guelaco!
Manketan nausi dute edari toki,
Ophor eta gathilu bada andarki,
Bai botoilaki;

Arnoric ez zinuke hargatic aurki,
Emec gochoki,
Bacherac hautsi gabe, edana naski.
Bazterguziaco ~~[illegible]~~ dire ~~ikusteco~~ garbitzecoac ~~[illegible]~~
Harriac landiertzat, eskas hauscoac,
Alki ~~[illegible]~~ pecoac
Bizpahirur haitz ondoz eguin truncoac,
Gucla osoac
Estai ~~[illegible]~~ latsaz gueroztic airatzecoac.
Heldu diren yendentzat hekin gracia!
Carroni eta Sacreca solas guzia,
Oi zer bicia!
Ama hordic haurrei erakutsia,
Ceru bacia
Saindutasuna balitz hori itsusia.
Urrun beza Yaincoac ema holaco,
Alferric handiena lan orotaco,
Salbu trypaco,
Gai zortzi egun guelan hertzen uzteco,
~~[illegible]~~ ongarri puerco,
Erdaldunetan choilki on bicitzeco.

Bardos 22 Abour 1855

[illegible]

†

Zuitzarteco hobia

Bernat Hiribarren

185..

Hemen dago begira
Noiz den ethorrico
Gau ilhunen dirdira
Hegaldakatzeco.

Arima baititeke
Purgatoriotan
~~Bedrac nahi~~
~~Ahaldunac behar luke~~
Fededuna diteke
lagunaz ~~[illegible]~~ Mezetan

Abantziago eta
Luzeago arrats;
Hurbil hunat ~~ordu~~ haur meta
Othoitz aberats;

Guziec dugu behar
Etharren lagunza
Lolesitzeco elkhar
On da esperantza.

†

Ama eta haurriden
Orroitzapena

Ganis Hiribaren
Mexican hila 185

~~Nonnahi den erori~~
Hobi hunec diote
Guziec erraten
Sinhesten badute
Hilaz orroit diten.

Nonnahi den erori
Bizian gizona
Behar zaio ezarri
Lagun othoitz ona.

Hilaz denac orroitzen
Othoitz egiten du;
Nonnahi den bat hiltzen
Holatan on baitu.

Dohatsu hiltzen dena
Sinheste onean
Badu orroitzapena
Othoitz onean.

+

Zuitzarteco hobia

"

Bernat Hiribarren

185

Hemen dago begira
Noiz den ethorrico
Gau ilhunen dirdira
Hegaldakatzeco
Arima baititeke
Purgatoriotan,
Laguna jar ditike
Othoitzen bidetan.
Ahantziago eta
Luzeago arrats;
Hurbil hunat haur meta
Othoitz aberats.
Guzieč dugu behar
Elkharren laguntza;
Eta pizteco elkhar,
On da esperantza.

"

+

Ama eta haurriden
Orroitzapena.

Hobi hunec diote
Guzici erraten,
Sinhesteric badute,
Hilaz orroit diten
Mexicon hil den arren
Ez da ahantzico
Joanes P. Hiribarren,
Haur ona herrico.
Non nahi den erori
Bizian gizona,
Behar zaio egorri
Lagun othoitz ona.
Dohatsu hiltzen dena
Sinheste onean!
Badu orroitzapena
Othoitz orenean

"

~~Oroitzapena~~

1860.

Harri hunec galdetzen
Hilez orroitzea,
Non nahi den erortzen
Gain heriotzea.
Hiribarren hil dena
Mexico aldean
Haurridetan lehena
Zen Juitzartean.
Ilkhitzean lurretic
Orroitu zen amaz;
Ama bere aldetic,
Hilaren arimaz.
Sinhestearen gaina
Hemen da ageri;
Huna orroitzapena
Galdez othoitzeri.

partaler Lazena
jarrec othoitzeri

! ! ! ! !

Adizkideac, othoitz;
Berriz ere othoitz!

Heriotzearen hatza
Fedeac garbitzen,
Nahi du bizian hatza
Hare ~~gaba~~ utzitzen
Gozu othoitz
Behar dukenari
Eta ezgian ciktoitz
Orrit gerozi

Geroz orroitzu
Eratu 6. Potr
Dabilana jaiztu
Erorkiliri laster

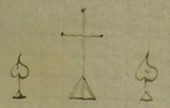

Hendaia, Ascain, Urrina
1862.

Orroitzapena
Hirur elizena,
Satarque dahemen,
Errezac amen.
~~Hendaian sortu zen~~,
~~Urrun aberastu~~,
~~Ungitasuna zer den~~ | ~~ungitasuna zer zen~~ |
~~Ezdu ezagutu~~.
~~Bizi hiltzeko~~, | ~~Bizi bada hiltzeko~~
~~Hil da bizitzeko~~,
~~Hedatuz ungia~~,
~~Sainte batua~~.
~~Ungitasuna zer zen~~
Hendaian sortu zen,
Urrun aberastu
Ungitasuna zer den
Ezdu ezagutu;
Bainan bizi hiltzeko,
Hil da bizitzeko:
Emaitzac hor bahi
Zer zukeien nahi.

Ghizon guti ahal da itzal gabe lurrian;
Goibeldurac badire iguzkian berian;
Ereza beraz ghizona bide onez duanian,
Makhurtu bada ere biziaren luzian.

Egunaren goibela aise da ahanzten
Ilhundu gabe denian iguzkia pizten;
Zer da hain choragarri munduan ikusten,
Nola ilhuntzia urre, iguzkiz ematen ?

Bardotzeco erreghe, ~~[illegible]~~ Jauna,
Orai da seinaltzen zure buru ona:
Biziaren alderdi bertzetan higana,
Zu baithan kausitzen da lanez hazkarrena.

Asko lan duzu eghin zure arratsaldian.
Zubiac bazterretan eman pausu onian;
Urac lurpez egorri biden abantailian,
Trabac khendu burüei bidechken bazterrian.

Horrela daramazu bizi ederrena;
On eta ohore da probetchos den lana,
Ezbazaitzu pagatzen hartu duzun pena,
Ezda bethi dirüa sari handiena.

Yendiaren estimüan behar da eraghin
Ontasun ezdukena herdoilac deseghin;
Bihotzaren lenguaia, unghi deniam eghin,
Zein ontasunec duke plazerez berreghin ?

Luzia izan delaric zure erresuma,
Lorian mainka zazu descansu arima;
Alferretan itsasoac eghin du marruma;
Haize segurac bethi untzïa darama.

Zuri esker herria urrun da aiphatzen,
Bide ederrec yendia baitute hurbiltzen.
Iguzki alderdia bazaio arthatzen,
Portuco bidearekin Bardos berri sortzen.

Etche berri, ederra, errotor etchetzat,
Zure Zuburtzïac du eghiten mendentzat;
Erosi duzu lurra inguru plazatzat,
Izanen da nun yosta herrico Jementzat.

Populüari eghin fagore handiac
Izaten ohi dire Yaun ~~d~~ Meren likiac;
Guzüen probetchüa, ezbaten yndiac,
Bilhatzen eghiarco Yaun aitzindarïac.

Unghi eghin guzici ~~khoroa~~ ematen khorua,
Eliza eghiterat bihurraru gogua;
Hobeki izan dadin bilka zure Yincua;
Irabaziren duzu loria zerucua.

J. M. H.

Heren-Suguea, Serpent à trois têtes.

1407.

Hedoi bat dalcherta
Urdainz inguruan;
Haritz bat ez gueldita
Capeta burnan;
Babazuza, harria,
Ozpina artetic,
Hedoi icigarria
Suzco zen barnetic.
Laster da ilhuntzetan,
Irubi aldetic,
Entzuten beharritan
Ciztu bat icinetic;
Behin ikhum duri,
Itsaso orroa,
Ezdenean aguerí
Izarren lerroa
Mehatuaz guerorat
Hasi da mihi altchatzen
Non baitu bihotzerat
Odol dena biltzen.
Ikusi omen dute,
Bai zerbait ikusi,
Nola alde balute
Iduria hetsi
Baditu hiru buru,
Bakhotchac eztena,
Oro kharrez inguru,
Aguertzen zaiona.
Bizarretic dario
Harri harrabotsa;

Un nuage ~~[illegible]~~ crevé
aux environs d'Urdaintz;
Il n'est pas resté un seul chêne
avec des branches sur la tête:
Répandant du grésil, de la grêle,
du tonnerre par les flancs,
L'affreux nuage était
de feu au dedans.
Bientôt au crépuscule du soir,
du côté d'Iroubi,
les oreilles sont frappées
d'un sifflement ~~qui compte~~ affreux;
Il ressemble d'abord à un bruit sourd,
au sourd mugissement de la mer;
Quand des nuages couvrent
le bataillon des étoiles scintillantes.
S'amincissant peu à peu
Il devient si piquant
Qu'il fait retirer tout le sang
autour du cœur glacé.
On commence à dire qu'on
a vu, du quelque chose,
Comme si on l'avait vu bien
proche, quelque chose comme une haie.
Il a trois têtes,
dont chacune a son dard,
qui paraît nager dans
un torrent de flammes.
Son dos fait entendre un
bruit de pierres qui s'entrechoquent.

Hezurrez egin dio
Herrestac sahetsa.
Beguientzat dituen
Harri legundua,
Uharretan iguerí;
Ferdats gueldituia;
Artetan marradia
Badu chuharchago;
Bizcarrez insudia
Ezda gogorrago.
Itsusi bezain handi;
Luze bezain mehar
Ur bazterrean gaindi
Dabila ez hazkur;
Gorphutza zaio gartzen
Lau, bortz uztaietan;
Orgac dire biltzen
Hura higuitzetan.
Guizon eta abere
Oro ona zaizco;
Ezda uzten deusere
Gachtoz cintzurreco.
Beldurra da orotan,
Biluz inguruac;
Bilekhoa erditan
Behera buruac.
Aita handien seme,
Seme handiagua,
Ichilic eta eme,
Belzunce Moronçua

L'action de ramper lui
a rendu le flanc osseux.
Il apparaît aux regards
Comme une pierre lisse
qui, foulée au temps des torrents,
reste avec une couleur verdâtre;
Les intervalles de son dos font voir
une multitude de raies blanchâtres;
L'enclume, malgré son office,
n'a pas plus de dureté que le dos.
Aussi affreux qu'immense,
Aussi entortillé que long,
~~le long de l'eau~~, on le voit sur le rivage
exercer ses plis sans crainte.
Son corps alors forme
quatre, cinq immenses anneaux;
Chacun de ses mouvements
fait entendre un bruit de charrettes.
Hommes ou bêtes,
tout lui est bon;
Il n'y a pas de rasoir
qui n'aille à son gosier.
Partout règne l'effroi,
Tous les environs sont dépeuplés;
À deux demi-lieues à la ronde,
Les plus fières têtes ont changé d'allure.
Rejeton d'illustre père,
Fils encore plus illustre,
En silence et sans vanterie,
Belzunce de Moronz

Buruz zaio yoaiten
Herensugueari,
yan-ondoco esuiten
Zagola lokeri.
Urratsac du atzartzen,
Eta berehala
Buruz gora zartzen da,
Zaugtero bezala :
Sei chinizta begüitan,
Suze hogoi piia,
Buztana sulametan,
Hoitsa azpia.
Yoan zaio ichesi
Belzunce muthila ;
Berberada ikusi
Herrikatzen dela.
Burubat, lehen lana,
Dio ebakitzen,
Baiñan, uzkiz arina,
Sugueac du lotzen.
Belzunce ~~hasi~~ zaio hari
Azpitic sistaka ;
Sugueac Belzunceri
Eztenasikika ;
Lehena ubeldua
Itsutzen da hantuz ;
Sugueac, urratua,
Zan ~~...~~ ezin hats hartuz.
Berro bat ezda chuti,
Lana bethi hari ;
Sugue sabel zaurthuti
Guizon puska yari

Pousse au monstre, qui est
un serpent à trois têtes,
au moment où il digère son
repas dans un demi-sommeil.
Le bruit des pas le réveille,
& aussitôt il dresse haut
sa tête effroyable comme
pour sauter sur l'imprudent visiteur :
Six éclairs partent de
ses yeux, sa longueur est de
vingt pieds, sa queue répand
la flamme, la partie inférieure de son cou est jaunâtre.
A cette vue, le seul écuyer
qui a accompagné Belzunce, s'enfuit sur les ailes de la peur,
on le voit seul, tout seul, le héros,
affronter l'horrible danger.
Pour premier essai, il lui
Coupe une de ses têtes ;
Mais quoiqu'il soit d'une souplesse étonnante,
Le serpent parvient à le saisir aussitôt.
Belzunce de son lui porte ~~au ventre un coup répété~~
au ventre un coup redoublé de ~~...~~ poignard ;
Le serpent de son côté
lui enfonce ses dards en morsures multipliées.
Le premier devient bleu de couleur
& l'enflure du poison va jusqu'à l'aveugler ;
Le serpent, ayant son ventre ouvert,
~~respire~~ prend haleine à grand' peine.
Toute la plaine applanie à force d'être foulée par les combattants ;
La ~~...~~ fureur continue ses ravages,
Le ventre entr'ouvert du serpent
Laisse couler un quartier d'homme

Khalika eta hilka,
Nihon ezin bara,
Badohaz itzulika
Ur-handi behera.
Belzunce ithoholā,
Baiñan ezahantzi ;
Omen bat ezin hila
Eskaldunei utzi :
Lehenago arraina
Mendiz alhaturen
Ezen harenicena
Bazta ahantzi zain.

En répétant leurs coups mortels,
Ils ne peuvent trouver de repos,
& roulant tour à tour l'un sur l'autre
Ils se précipitent & se perdent dans la Nive !
Ainsi se noya Belzunce,
Mais son ~~action~~ héroïsme n'a jamais été oublié ;
Il a laissé aux Basques un nom
dont le souvenir se perpétue dans leurs chants
On verra l'essaim de poissons
brouter l'herbe des Pyrénées
~~Avant que le nom de Belzunce~~
Avant que l'oubli ait rien fait
perdre de son éclat au nom de
Belzunce.

Herri-Besta

Urthe gucis Eskaldunec besta eguiten dute,
Ez içanic ere bethi lekhuco Bonaparte;
Hargatic haren beguia hurbil eder çaiote: bis
Bihotzac ikus baletza, atseguin lioketé!

Jainco handia delacotz lan gucien buruco,
Lehen eguna içaten ohi da Eliçaco;
Hançotar aphez batec du predicatu beharco,
Ezdiola patroinari loreric bekhaiztuco.

Etcheco Jaun guciac du Meza-Nausico aldi,
Seilharuec behar dute haren lerroez gaindi:
Ytchura hil luke bestac ez balire hain lodi:
Gorthean da ~~[illegible]~~ herri dena agueztu behar handi!

Goiceti arrats patent da Sacramendu Saindua,
Aldarea duelaric lorekin aphaindua:
Ezbaita gure herritan nihor ere Judua,
Ykusten da buru oro Elizan aphaldua.

Biharamunean dire ~~[illegible]~~ denac yauziac,
Yrrincirin arraienac muthil lerro guzian,
Ezdu nihorc min chumena lanaren gutician,
Holaco egun bat ezdu khorodunac bician!

Etcheco andrec dituzte ~~[illegible]~~ bihotz min handienac,
Ykus arte ~~mahainean~~ ~~lanaren bekhiena~~ ~~[illegible]~~ ~~arraienen~~ [illegible] nola dituzten lonac:
~~[illegible]~~ Abiatzean burrumbac ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ atseguin bahi onac,
~~Bazcari [illegible] bahi bethi behar direnac~~:
Marthac ~~Andrea~~ dijhets dezaketé direla
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ erreguinac!

Goicean, eguerditan, baieta arratsean,
Mahaina bethi gaindiz da aizquiden irritsean.

~~Aitac yaz~~ gonbidatu cituen yaz aitac khalien ~~gare~~ ~~cuen~~ hatsean, 1
Urthe batentzat basoac betheric trinquatzean.

Hirur egunez lerroan ezda lanic eguiten,
Errenqura oro dire bazterrerat emaiten,
Gosez edo behar ezda hanco nihor igusten,
Duenac ez duenari deus ezdio bekhaizten.

Ahoac athera du soin bi ichuretacoa,
Horiaren gain pinttarqua lili izarrezcoa;
Bilhatu du esqualeac garbi den burucoa:
Nihorc, nihorc, ezdu eskas nigar chuquatzecoa!

Ezdire gauean ere ocharqunac ichiltzen,
Parte guzietan haurrac hari dire iostatzen,
Chirribiquaricc dute muchiquaria biltzen,
Descansuzco yendeac du pasaieta hautatzen.

Muthil hautuen lehia bethi da pilotarat,
Hamar herritaco lagun badohaz ikusterat
Azcaintza eta Perkainac biltzean herritarat
Ceinbeit d'Abbadia ~~aguindu~~ uzten izabarterat.

Bestaco erreguea da cantarien handia,
Makhila gorri ederra erriari iosia,
Lintza hori maitea ia saquolarat iautsia,
Zorrarazi gabetaric nihoren yelosia.

~~Ohitzannac eta~~ Handiac ~~bada~~ dire iostatzen,
Bakhotchac bere herriac gora ~~...~~ ditu larjatzen
Attona baten copeta ezda goibel gueldi~~tzen~~,
Urthe batean eguia du edozeinec bilhatzen!

Vor. 1103 Desm. 11

Hirur egun osoetan,
Munic gabe behetzetan;
Nor ikusten da gorthetan,
Nola gu herrico bestan ?

Ilkhi deneco eguzki,
Guizon ala emazteki
Altchatzen dire arraiki
Ohuz badela lan aski.

~~Ez~~ Zure Habilka delindala
Sorregoraco ezkila ?
~~Aitzinean~~ Uste duc ez dakigula
Eliza besta ducla !

Manoela ez da beldur,
Egiteco bestei agur,
Arthalbean utzi chakhur,
Buru bat zauken makhur.

Besta aro onac dita,
Berratarrac, egun chutic :
Ez ahal zaite unhatu,
Hutsic bazaite hustatu !

Errechinoleta Cantan
Hari bedi itzaletan :
Hulaco besta burutan,
Ez da gure hirietan.

Haurra ondotic, ~~tun~~, tun, tun, tun,
Hor dabila chirrikitun :
~~Balin bada zenbeit gathu ;~~
Ceron lzaken ; ~~onac~~ ditu
~~Hora ez dela guizon muthun~~.

Aitzian sarthu hayena,
Bekhoz bekho hor hagona,
Hic, ~~ahots~~ Ascambar panpina,
Egutzu bi irrintzina.

Enioc, Peillo, musuari
Aldaco chahato hori ;
Morrec zioc haroari
Emaiten ez ducu yari.

Atzoco predicaria
Eguian hain lazgarria
Utzi zerautzu hirria,
Garbi badu ithurria.

Glughu ferekan guerritic,
~~Itiroc dio gorenetic,~~
Badnela gorrinotic
~~Ez dela arno gutic~~
Ypiniz gabea
~~Behar ethatut~~ errekatik.

Bura nondic den athera
Eusakin tiratu hura,
Eguina baitu yosdura
Arbasoen araberan.

Zortzi ere pilotari,
Horta hamar craskailari
Hirur ehun Obbitalari,
Herri guzia cantari..
    Aitzar guti da hain eder,
Guziac dutzke aguer,
Garbi Yaincoari esker,
Ezoc ukhan gabe baztér.

10 LARRUN! · IKUS inpr.

Yende asco Larrunec icusi mendetan,
agurtu milunec higanez urtetan,
Bainan biga ez dire emperatrizetan,
hizatu nihoiz ere haren aldapetan.

Larrunat higateco behar da bothere,
Ez nor nahi haraco naturecan ere;
Higan da Eugenia arras gaineraino,
Zer canten ithurria mendec dirauteino.

Harri bat chutic yarri mendi bizcarran,
Ethortzaikc urrundic oihuz gorencan;
(Higan da Eugenia Larrun gaineraino.
Yakin behar berria mendec dirauteino.)

Obelizca harriac ekhartzen izena,
Ezagutza handiac goyorat emana. (higanda)

Nola ahantz Ascainen gortheco lilia,
Hauzotan ez egunen nola han hirria (higan)

Ez dire bonutarrac ahantzterat uzten,
Heikin perla bakarrac gutitan ikusten (higan)

Imperatriz hautua, handia handitan,
Berthutez gainditua bernа bihotzetan (higan)

Noiz ere Eugenia baita ahantzico,
Ascaindarrei hirria zaie gueldituco (higan)

Airea: Biba Biba,

Agur Agur, agur andre Eugenia
Imperatriz guzien lilia

Hura hegan Larrun gainerat,
Arranoey ꝫ ere gorarat,
Beguientzat bide handirat,
Handientzat trono hauturat. (Agur agur etc.

Larrun arrai yarri bethico
Nihoiz ere ez ahantzico
Mendez mende adirazico
Izan duen egun urrezco (agur agur

Obeliz ca Larrunen chutic
Atheraia errai onetic
Imperatriz andria gatic
Alcain hartaz nintzo goratic. (Agur.

Airea: aita yeloscorra

Lassungo mendia,
Izan duc beraz aldia
Ikusteco ~~beraz~~ ~~a~~ egun handia
Imperatriza jiten
Hiri agur eguiten
Hire puntan egoten
Noba ahantz Eugenia
Eroinen bili nausia
Izar berezia
Bozcaria hadi
Egon bethi handi

Napoleon lehena.

Ezda nihoiz izatu lurrean guizonic
Napoleon lehena goibeldu duenic.
Bideac arientzat luzean eguinic;
Hogoi urthez mundua eman du arinic.

Iguzkiac bezala zuen distiatzen,
Izar ederrec ere zuten inguratzen,
Soldadu lehar harmetan etzitzaion sartzen,
Aurancoac guziac zitzan handitzen.

Hain begui ona zuen canoi guidatzeco,
Non erraten bazuen eskuin biratzeco,
[illegible] nekin ahoa noraypeit hasteco,
[illegible] baitzen etsai zuela choco.

Iguzki ederrenac zioen argitu,
Halacoc hogoi urthez nihor ez dohatu,
Guduan nihoiz ere beldur ez izatu,
Austerlizco goizari bethi du behatu.

Soldaduac zituen estecatu hala,
Non, urrundic hetaric, lasterka zohala,
Egortzen bazioten hitz baten itzala,
Aski baitzen pizteco hillenen odola.

Soldaduec etzuten sinhetsi nahico
Hutsac zitezkeiela haren ganicaco:
Ezbaziren pagatzen, etzuten beztuco,
Bertze aitzindariac zuzten asikico.

Hetan ziren ohoinac, hec hasu gabeac,
Hec sakhazketen oren beltz eta goseac,
Hec gordetzen beretzat pagaren urreac,
Hec baliatzen gaizki bertzeren ukheac.

Non nahi soldaduec zuten adiazten:
Napoleon yakintsun balute eguiten,
Balaki nola garen goseac egoten,
Ez guinietzake ikus direnac ikusten!

Goibelec etzioten nahasi gogoa,
Erortzean egon zen bihotzez hazkoa,
Hiltzeco orenean haubat zen beroa,
Nola Egiptoarra zenean ethoa.

Nore du mundua hala iduki airetan,
Erreguec ordotic ikusi herrestan,
Gorthe zahar guziac argitu bidetan,
Harmada hautatuac cehatu orotan ?

Behar orduz lothua Fransesen lurrari,
Erresumaz kampoco ethorkiz idiri,
Bicia zor zioen Corseco irlari,
Corsac bere aldetic Iberiarrari.

Dembora zaharretan, Corsa, Italiac,
Iberiarrez ~~izan~~ ziren izan estaliac ;
Iberiarrac berritz Pyreneu haziac,
Asiatic hastean garbiki jautsiac.

N. aireа : Elsospeko alaba dendaria.

Napoleon, badakizu nor zaren,
Behinere ez ikusi arren :
Franziako ezkin guzietarat
Heltzen zare ungi egiterat.

Zutaz eta Ynperatriz lagunaz
Mintzo gare gau eta egunaz :
Sarrunen han zuen bien izenak
Askaindarrek harrian emanak.

Ez zarete beihala ahantziko,
Ez da behin harria hautsiko ;
Bainan ere balitz zathikaturen,
Bihotzetan zarete biziren.

Bizi ginen mutchituak iduri,
Esker gabe herri pulitari,
Non nahi den basan pulumpatuak,
Ez baginen harrokez zaurthuak.

Saran etzen Askainat biderik
Ikhazkina zabilan hurririk,
Zangar-hata guzia petraletan,
Mazkarrena izerdiz uretan.

Izan zare, Napoleon, ikusten
Zure haurrek zeren behar zuten :
Bihotz hautuz Jinkoak dohatua,
Izan zaite benedikatua.

Donibane 'z in Askt. ethor
Makhur zirenean [illegible]
Ezen bada behar [illegible]
A zientzat zuk gaituzterik
Bidean [illegible] egin dezazek
Lokiari loaker bezala

1863 / 24 / 39

Ardia da itsasoz ibiliko,
Izokina mendiz alhatuko,
Napoleon Askainen ahanztean:
Bizi bedi mende luzenean.

" " "

1 Biba, biba Napoleon hirura,
Zu zaituzte Fransesek ainguira;
Itsasoa ~~zakkan~~ nahasia,
Zu zaizkio agertu nausia.

2 Zuri esker, urrun inguruetan,
Jabaldu da sua buruetan:
Makhila bat nihork orai ezdu egiten,
Zuk dakizu murlaza ematen!

3 Nikolasek ikhasi du zurekin
Biribiltzen Sebastopolekin;
Dihuz zagon ~~Fransese~~ dena hil zela:
Etzagokan hark joko zuela.

4 Chinan zuten zeruko errege,
Mundu dena zeraukan berea:
Ernatua zuk egorri soldaduz,
Gizondu da nor zaren galdetuz.

5 Alferretan, zurekin jarri zena
Izanen da gibelduko dena:
Zu bakharrik Pueblaz jabetuko,
Hirriari aiztoa sarthuko.
~~Pelotia afrentatuz~~ ~~atze~~

6 Nihork ezdu ezpata atheraiko,
Napoleon ez badu aldeko:
Napoleon, maite zaitu bakea,
~~Hobe duzu bihotz ... ...~~
Hura baita lehen berthutea.

7 Beharrean lehoina da atzartzen,
Bainan ere loan ez khechatzen:
Gachtaginak, harrabots egitean,
Beldur ~~bizi~~ zure itzalean.

8 Erran duzu hitz ukigarri hura
Zu zarela etsai handiena
Gachtoentzat direnean jauziko
Nihor onen atiki zaurtzeko.

9 Zuburuko, ona da arraituren,
Izorraaldiz bethi beldurturen,
~~[illegible]~~
Fransesa ~~[illegible]~~ hala ... [illegible]
~~[illegible]~~ ez nihoiz ~~[illegible]~~ bekoz.

... nor zaren,

... :

... guzietarat
Heltzen zare ungi egiterat.

Zutaz eta Inperatriz lagunaz
Mintzo gare gau eta egunaz:
Larrunen han zuen bien izenak
Askaindarrek harrian emanak.

Ez zarete beihala ahantziko,
Ezda behin harria hautsiko;
Bainan ere balitz zathikaturen,
Bihotzetan zarete biziren.

Bizi ginen mutchituak iduri,
Esker gabe herri maiteari,
Zilhoketan orgak ezin higituz,
Marroketan achiroinak zaurthuz.

Saratarrak ~~[illegible]~~ ez egiten biderik;
Saran ezen - ~~surladen biderit~~
Ikhazkina zabilan hurririk;
Zangar-hasa guzia merkatuko bidetan petraletan,
~~Latsuma~~ ~~Haltan~~ ikusten zen ~~merkatu bidetan~~ Dena petraletan.

Donibane ezin Askainat ethor,
~~Akarko ez toro ala likar~~ Bidezdenak ur edo lerraker;
Zuri esker, Napoleon ~~handia~~ hiruró
Salatu da Askaingo ~~[illegible]~~ izpuru.

Dialogue

Penitenta. Bekhatuec cembat nahi du denborac
Ghiristino guziec ichurtzia nigarrac.

Bekhatoria. Mausteritic hasiric zertaco gaudetan
Ekusten da itchura Elisa basterretan?

Penitenta. Gure aitzindaria, Jesus bizi zenian
Gure Penitentziaz ~~zen~~ eman beharrian.

Bekhatoria. Berac satisfatu du behar gurientzat,
Utzi gabe deusere kargaric guretzat.

Penitenta. Jesusec eghin zuen gue ezin eghina
Aitari presentatu odol garbiena.

Bekhatoria. Martacotz behardugu alegrian sarthu;
Bozcariozko kanticac orotan kantatu.

Penitenta. Saindiec eghin dute mendetan bertzela,
Meiec Elizarekin gure erreghela.

Bekhatoria. Ghizona herbeldia, aise bekhatore;
Jaincuac eutzun detzake sobregalde gabe

Penitenta. Penitentziac behar du bekhatuekin
Izarian neurtu Justiziarekin.

Bekhatoria. Gheroztic behar gare eman nigarretan,
Bekhatuz estaliac gure egunetan.

Penitentac. Nigar eta baruzian gorphutzac zehatuz
Eman gaiten guziac zeruari oihuz.

Zorriaren Cantac.

1	1
Biscaya eta Aragua, guero Castilla;	(1). La Biscaïe, l'Aragon, & puis la Castille,
Differenciaricán ez dute milla;	N'ont pas la différence de mille,
Lekhu cirtcilla!	Localités déguenillées!
Nere alocatzeco lasto tegar tilla,	Pour me loger, il leur faut couper de la paille usée; c'est l'humilité humiliée:
Humil humilla:	
Han bici nahi denna itho dadilla!	Qu'il se noie, celui qui y voudra vivre!
2	2
Roncale aldetuan Billaberdera;	Billaberdera Côté Roncal;
Hango jende noblien Bisitatzera	Nous avons été visiter les
Içandu guera.	Nobles habitants.
Escutic hartu eta alocatzera	Nous prenant par la main,
Cortegoi tartera,	Ils nous ont conduits entre le traversin, pour y rester
Gure azuntcac adarrac dauzean aldera!	tournés vers le côté des cornes de notre bouc
Handic Malmacenera urren Cuelta;	Il y a long chemin de là à
Han mudatu nituben hirur Culeta:	à Malmacen, où je changeai trois oreillers ~~pour un~~ rien valoir;
Onac ican ez ta!	Mais je ne trouvai pas une paillasse laquelle aussi
Lastaua tegar tatekin, aigue puñeta,	maudite soit-elle,
Balago erreta!	Et qu'elle soit réduite en cendres
Beriz ez ibiltzeco Coriz Cetzeta.	Pour n'être plus déployée avec du ~~[illegible]~~ trésor de paille

(1). On remarquera que j'ai conservé la vieille orthographe. —

Egongo çacindake ikhuzteko urthe batian,	Vous y passeriez un an
Batiensico ez ciruke kiltoaguerrian,	Sans voir quenouille au
Cure bician;	Corset de la femme; vous n'en
Nahoz iduki senharra larru gorrian,	verriez même pas durant la vie; Elle voudrait tenir le mari vêtu
Negu erdian.	de sa peau rouge, en plein hiver,
Horra cer andre onac herdal herrian.	Voilà les qualités distinctives de la femme erdarans
Nolaco emaztia halaco senharra:	Le mari ne le cède point à la femme,
Birez alfer handia eta caharra,	Paresseux de sa nature et rabougri
Cikinsu tcarra!	Il engendre la ~~saleté~~ saleté dégoûtante;
Salaren culotuan çore cizarra,	Il fait entendre le coin de la salle
Çirrita tarra:	du bruit de ses besoins naturels;
	Ordurier, que n'~~est~~-il ~~cette mort~~ crevé
Oezala lehortu balitz puerco çaharra!	sur des fruits puants!
Hango sukal bazterrac icusteco!	Il y faudrait voir les atours du foyer!
Laratzican baterez, paltza hauscuac;	Point de crémaillère, soufflet point;
Alkhi senduac!	Les bancs fort solides!
Hiru edo lau harri kintalecuac;	Trois ou quatre pierres de quintal;
Hango cokhuac	Les recoins n'ont point été
	balayés depuis le mariage
Escondutez guerostic garbitzecuac.	~~attendent~~ réclament le balai.
Etchian sarthzu eta hango gracia!	Entrez dans la maison pour voir &
	Connaître les grâces des habitants!
Haraco eta puñeta solas gucia:	Vous n'entendez à chaque bruit, que
Oi cer bicia!	Grincements ~~de ...~~ de sabre;
	Ouf! Quelle vie!

Burasoec haurrikhitic erakutsia	C'est la philosophie, enseignée
Philosophia:	par les pères dès l'enfance =
	Vous pourriez parier qu'il ne
Apeztu ez dakitela: Ave Maria! (bis).	savent pas Ave Maria.
Nere lagun Manuel Perez Naparra,	Mon compagnon Manuel
Eguia erango det, gorritiarra,	est natif de la Navarre, & pour dire toute la vérité, il est de Gorriti;
Ez muthil tcharra!	garçon pas mal fait ~~et~~ frêle;
Edertki bacakhien joten kitarra,	Il savait bien toucher la guitare
	~~comme en frottant ... la planche avec ... brosse~~ écorchante
Cirrita çarra:	d'encroûter reconnaissance crevant
Aldamenetic parraz ezther çaharra! (bis).	de rire, du voisinage.
	Ce mien compagnon avait déjà beaucoup
Nere lagun hori cen atco ilthusia;	vu; il savait donc ce qu'était
Lehen ere bacakhien cer cen çorria:	que le pou, ~~...~~
Cattanaquia!	race molle inerte!
Behatzaz hunkitu eta gueldi gueldia,	Quel l'ongle touche, sans qu'il
Talxo çuria!	remue d'un pas, le faux endormi!
	Malicieux animal ordure
Malecia atco duen animalia. (bis).	de plus de malice qu'on ne
	pourrait croire.

Nota. Le lecteur ne devra pas s'étonner de voir le même mot écrit ici de deux façons à la même page. Les chansonniers nos ancêtres savaient fort bien fredonner, mais ne savaient point écrire. Il était réservé à notre époque de produire des poètes qui ~~sussent~~ savent à la fois écrire et chanter. Honneur à mon Curé!

Laborari guiçona da mundu huntan lehena,
Mahainic aberatsenetan lan ekharten duena;
Bici ditezke nausiac, nahiz tcharra chelina,
Bainan behar dute oroc laudatiar urina.
Ez da behar baitezpada urrebarun juela,
Izan dire gorthe ezter dirua unhe eta,
Bazkaritan ez da bethi cikhiratzeco sabela,
Bainan ilhunna liteke ogui jalecco dala.
Yar hadi, laboraria, burua gorenean,
~~Mire~~ Eukaleo gati ijaten dut lurrean,
Ematen ahal duc ekhu bihotzaren gainean,
Adiraztea orotan norden hire lorea,
Landetan baiz lerro lerro uda ahle hedatzen,

Fragmens d'une chanson sur les prêtres assermentés.

Larresoron bicari, Musiu Goriti:
Hun'ere ibili da goiti-ta beheiti!
Hare bezala, zuc ere eguizu prudentki,
Jakitate handiac duzula urriki.

Musiu Iharassari, Aguerreco-apheza,
Podore gabia da orai zure meza!
Juramentu beltz hori bihur bazinoza,
Aristocren artian zinitake preza.

Consultazazu ongui buru-arin laguna,
Azantzaco apheza, Sorhaingo Zalduna!
Zuentzat ilhundu da arguizco eguna,
Fedian fermu gaudenec ikusten duguna.

Gaicho miserablea, Musiu Etcheberri! (1).
Munduac eguiten du zutaz zombait irri.
Zure erretoriaric orain'ez d'agueri:
Paperac omen dira urerat erori!!!

Musiu Maithurri Semperen erretor;
Hur'ere prest izan da galdiari erorcor.
Erreguen erreguia Ez da ez abanzcor!
Hala guertha baladi, oraino norbait hor.

Zutaz estonitzen naiz, Musiu Duronea,
Horren maite duzunez bada ilhumbea:
Altcha zazu, oi altcha zure berthutea,
Chuchen nahi badutzu zerucobidea!

~~[illegible]~~ Bertze guisaz mintzo naiz Musiu Larrondoi,
Nola gogortu ~~(corrau)~~ baita Semperen orori.
Aristocrat guziec dezaguen socorri,
Zeren Juramentuan ez baita erori!!!

(1). Vicaire d'Ezpelette.

Cho! Cho! Cho!!!

Chakhurrac, ttau; gathuyac, ñau;
Amoac huntara ekharri nau!!! (bis).

Etchera nintzenian,
Andria ohian, (bis).
Colera handian,
Escuara burujan,
Latina golkhuan,
Francesez mintzatzen!!!
Cho! Cho! Cho!!!
Hordia galduya, non hago gaur?...
Chakhurrac, ttau; gathuyac, ñau;
Hordia galduya, non hago gaur?.... (bis).

Un plat de limaçon encorné.

Baionara juan dira Arbonar bi lagun,
Bai-eta ere barcaldu au de Mari-Santsun:
Herritican juaiteco zer lagun parea!
Tchulari eman diote platean barea!!!

Tchulac erraiten dio bere lagunari:
To, to, guardia emoc bare debru horri!
Eltzetic athere-ta barea bizi da!
Adar debru hoieri ez nago ni fida!!!

Bareaz guinenean behera mintzatu,
Etcheco anderea zitzaukun ohartu.
Zerbaiten sofritzera gare mundurato!
Vrus ez baiguintuen adarretan sarthu.

Etcheco anderea, ai, urde handia!
Bai-eta nescatxa bera iduria!
Contuen pagatzeco escas nic dirua:
Patxeta han dagoca bahi gueldituа!!!

Choriñuac cayolan
Tristeric du Cantatzen!
Duelarican
Zer yan,
Zer edan,
Campoa du desiratzen!
Zeren,
Zeren
Libertatia zoin eder den!!!

⊙. Les chats de M. le Curé.–

Escasiaric ere ez duzu gathuz!
Saltoca et'errana bor daude gostuz,
Guti nekhatuz;
Zurekin usatuac barcaltzen buruz,
Escutic sartuz:
Athetic casatuta, leyhotic sartuz!!!

Ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
Attulerint nostri: culpa dolentis erit! (Prop.).

Chanson désopilante.

Agur, etcheco anderia,
Gure diruen yabia!
Orai ere behar dugu
Arnu-eta oguia. (bis).
Lagun bat yen zaicu;
Adiskide dugu:
Ekharri emaŋ behar diogu!
Hunec bere pinta,
Guc bezain aitzina,
Segurki pagaturen du,
Hortan pareric ez du:
Hoi oroc hemen quienec badakigu!
Hunec bere pinta, etc. Jusqu'à
Hoi oroc hemen quienec badakigu! (bis).

Arno on-on huntaric,
Beiria adarraric,
Hordi beldurragatic,
Edan gogotic!!! (bis).
Guertha banintadi
Berriz hemen gaindi,
Guerl'eguinezoke barrica huni!!!
Zombait pochi on xanez,
Eta discursac erranez,
Irri eguin botoila hutsez,
Bethi edan beiria bethez,
Ustez hola hobeden zombait arratsaldez!!!
Guertha banintadi, etc., jusqu'à
Ustez hola hobeden, etc. (bis).

Erroma da bakharra 10
eta
~~beth~~ gazte zaharra
bethi ber beharra
ezametzaz beraz har
... deihadarr...

osatzeko

28

Nola de...

... toki-a bere ...

A ingeruac lituzten ozi egunetan
Lagunen hoberenac garaz guzietan
Utzi gituz mundua zilin gaiztotu
~~Betraietan hadira~~
Baina ez dir ez hemen ez zela kantatu
Dugun berriz gozica egin zenbait othoitz
Ikan gabe lan hortan nihol erezik hotz
Cita gaina hautuai ~~dohi...~~ dire eta hainbertz
utzi tu ~~herritara~~ eguzu ikusten

Ontzat hartzen dituzten lagunac lurrean
Diztia lezaketen ~~hainitzen~~ gorrean-
Zaurian jauntzia Eta bezi garbitzen
Hauta diotzokete goiztiar urre[illegible]-

be Muribarren, Chanoine

En Ville

Biba, Oida Napoleon
Hirugarren deithua,
Serdania atzo zagon
Austriaz lehertua.
Bere lehoin gorriekin
Napoleon hurbildu,
Izartze Guiltkikin
Olan hainitz ezzaldu.

Etsaien buruzagiai
Irabazi gudua;
Gorrik Beldurtu gabe ~~[illegible]~~ argiai,
~~[illegible]~~ alde egin oihua:
Frances guziac chahutu
Magenta inguruan,
~~En [illegible]~~
Bihi bor chutu gueld

P.P.

…uré à

…lles

BAYONNE
8
AOUT
59

3

Ascarrier ikusten da harrunen gainean
Nozdun ere beharco ezkilan dorrean
harrunen ikusten da mendetan mendetarat
Iguzki sortzen dena ~~dortzar~~ bethi itzalarat
Egun bada mendia bethi zuhaurrean
Zira hauetan direla unefa berean

BAYONNE
10
·AN·
60
(64)

Baditut hiru seme hazcarrac indarrez

Aitherat
~~[illegible]~~ nitzaiote yraitan beharrez,

Bertzea Leunbat alitz begia negarrez

Banian hec, banian hec calozeukolarrez

Piarris premmari gui dut ager

Nahi nuen ekharri berezten eger

~~[illegible]~~ Ferdaratz ete arrosbiker
itzuli zait

Deithu nai dellaz ni
~~[illegible]~~ aita orde zakher

Mauchea ceiten unen maite nindela
aita-gon uzten onegui a dela
grabatzee zerbait emanen zautala
Hadi zait oipaka gorde nadiela
suntsi nendadila
~~[illegible]~~

Chanchin gauat orain bannenbidea,

Beharra itzarautan yabaltzarekibea,

5

[Agur agur agur]
~~Aida~~, ~~biba~~, ~~terba~~ ama Eugenia,

Enperatriz guzien lilia!

—

Hura Hegan ~~zaz~~ Larrun gainerat
Arranoen tokiz gorantz
~~Asco gauzan~~ handi ~~[illegible]~~
Handienzat handi bizienar [handien a]
Bethienzar bide handirar.

Larrun ~~gain~~ [arrai] zarri bethiko,

Nihoz, nihoz galhantzeko
~~Mendiz mendi~~ gogoratzeko
~~[illegible]~~
Zauden egun erregez ~~[illegible]~~ bethiko.
~~Handi mendiz heste [illegible]~~
~~Hopra errai larru~~
~~Azkam~~
~~Larrun~~
Obeliska dago aintzin,

atheraia errai onetik,
~~Azkam bati~~
~~Bihotzaren bethiko~~ bizitik

~~Azcanidara~~
harriz egun Errai batetik
Gerizar hartuz azcandar futik.

.... Parrungo mendia,
Izan ian beraz aldia
Ikuiteco egun handia,
Sorthu dena eder,
Agertu halaber,
Agar hadi, agir;
etsBarri ~~Ceritza~~ ~~Empera~~triz Eugenia
~~Frantses~~ tronuan bi lilissautia
~~Aurgoria~~ ~~ederra~~ izar bereziа
Bozcaria hadi
~~Obelisca~~ ~~handi~~
eta egun handi

Inperatriza heltzen
herri gainean yartzen
hitan handi aurkhitzen
Ez ahaiz, ez Eugenia

Inperatriz haulettan (behera)
behera mendetan
mundu-co gorena
hiz anar higanox

garraiatu
gorthew zarra
Eugenia ederra
hi ~~zan~~ (tronu) tronuaren
izan behin bederen
Ez du ahanzcren

J. etc. eral.
borthu to pasiai

...g. ME

Agur N. aphez ona i Bazkanteko semi
Egun beltzi zarena ; batz ez itzaretzen
Egun nolaz behar zala,
Izan zaitzu atsake,
Bizitzeo bizitzen
~~Detzun~~ arietan
Nau gaiti da Bobiaco,
Nai gaiti erneaco.
Nahiaz zaterlan ahuiz
Horzz eta bahuiz ;
~~Aphez~~ berthuteakoaphezgoan
~~[illegible]~~ on lu beyalacoan.
Izpiritiz ona zare,
~~[illegible]~~ garri bazare ;
Hain ar zaiku dakiena
Eg. ~~ezagera~~ behar dena ~~behaxetan~~
Detigben ezimetan
Gorphutzean zare lito,
Izpiritiz zarto ;
Ahalian lenbait ahliz,
Izatzen Jenden handiz

DENCE.

Burruchucheni bada guizon Cascoinetan,
Makila ez omen da celir bortzecotan:
Hura dabiscatenac zaizte bilzaleac:
Zer khusiac diren hunac! bil hirri zaleac.

Nahi luke Cascoinac ikusi zaurthua
Allelo Eskalduna, ~~Bizen~~ izen aiphatua!
Ezdu baren makila odolac gorritzen,
Higuingarria dela bazaki idaritzen.

Makila ezbaledi ibil eskuetan
Errech itzulipurdi egute menditan:
Morga daritzueta, zoazte Cascoinac,
Ezdie, ez zuen dala, mendiz dabilanac.

~~Gauaz ere m~~
Norapait nohancan, inhor ez laguni,
Bat hellu zaitancan bacharic bareni,
Ezdut, nola lenzokar, deus eman nahico
Eta makila lauzkar ditut pallettuco.

Gauaz ere makila onda aitzincan,
Hirrisku ~~[illegible]~~ baldin ~~ethor~~ agueri ~~b~~adencan;
~~Ezdu nola~~ Hari ezter nautiac pulunpez ~~[illegible]~~ ez egutenc,
Beharstapen harriac bida ~~[illegible]~~ garbi uzten.

Aztalac bacditugu, ezpegur zangarrac,
Ez gare forthu mangez, ez nahi makurrac,
Nola aztal zaintzeco, aztal balin bada,
Zakurren uxatzeco makila onada.

PROVIL

Menditarrec mahila bera huna dute,
Aitor dirurikela, khoredeus ezaute.
Bardeti bertetaco, burachorrena,
Bertzebat bekeraco, diridia ezdena.

Etorkortian ziren jauna andi bizian
Bajitarte bazaten jendeye guziari
Bajitezte bihotzac, ikusten bekharrac,
Dut zitzken ~~[illegible]~~ apiz berrico ginkarrac.

Uste bizitzen denac badu esperantza
Egun batez piztecco itziz hobi hotza,
Baiñan arima baita errecka goibeltzen
Izan ditake behar, laguner othoitzen

Hurbil beraz, ~~laguna~~ Christauac, hurbil othoitzerat
Hobi hautan direnen aldiz lagunzerat
Errozu khartsuki Ceruco Jauna!!
Barkhadiozoten hutsa lerratu denari

Dey 20.

B. H. da huna othoitzia
Ezbeke behar izan bere abantzia
Ilegi du emaztea haurraz hazaturic
Othoitz eguindute Aitaz othoituric.

Itzuli asco badu lurrean ibili
Amen ungiratzeco hari zen lanean ... itzuli

Erroma da bakharra 10

~~betti~~ gazte eta zaharra

betti ber beharra

Ez ametsa baizic har-

gitzeco deihadar:

betti bera dela

Ezina baizela.

Erreje Erromaco,

aita munduguzico,

Pio da beharco

Napoleonen yakin,

catolico orokin,

Ez dela amorra

Gachtoen ciporra.

Ez da erreclamaria

orai, ez lehenagoric,

~~Erromaz hobekoric~~

~~Norat leze nahi da~~

~~Norekin gatiago~~,

~~Khechatzeco gizonac~~

Non da leze halaco,

Noh hain ~~gatit~~ aryu ceradaco:

Izugarri zauac

~~[illegible]~~

othe ditu munduac?

~~Egortzea ikusi~~

~~Erromaco~~ Dena nauti

~~Bethor~~ ~~[illegible]~~ gan nahabi,

~~Egarra erazpiric~~,

Bethor gan nahabi

Egortzea ikusi

Erromaco nauti;

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

haren orduotcaco

nor lite ethorrico?

zenbeit debru gota,

ber beharra ala.

Editeke erroma
Hain handi erresuma
Jaurtzeco arima,
deulacotz indarra
Harmada hazcarra:
Gurutzez mahhila,
Gaitz hitzen debila.

Barnetan gorenac
ascotan apaldenac,
goibetzen ohanac,
Zeinbait doi ikuti
Errumaren yelosi:
Ez orotan ilobia
Nolaco osaba.

Harcar hapha gitzikun
osabaz cehatua

Aire : Madrileco plazarat(?)

Nola du izar artetic
Ekhiac distiatzen,
Eskal-herriac hurretic
Halatsu gurginiatzen(?).

Ezdu Frances, ez Español,
Bere izena dakhar;
Bethi garbi bere odol,
Nihore ezdu harenkhar(?).

Bazen mende gorenetan,
Buruz gora erraten;
Soitzeric istoriotan
Etzaio atzemaiten.

Hiru mila urthez ezdu
Nihore hala her zaitzen(?):
Arbasoen hobia du
Ilobac han bilhatzen.

Ebroan hurazen izena(?),
Celta nonbait zelarik;
Etzen oraino ikusi
Hauzoan(?) Gallegoric.

Ethortzean Erromarrac(?),
Nola ura piztia,

Garoztarrac ekhorri du(?)
Hiz dioanean;
Nihor ezain arrai eri(?)
H. Herrien guneaz(?)

Chuberoa, Legun, erri(?) ezti,
Aguertzen gorthesano(?);
Guizonetan nihor guti
Kehorri(?) hura baino,

Egotu Eskal-herriac
Goza bere hezia(?)
Ezutun(?) gozagoric,
Mintzatu Eskaraz
Ezerin(?) ariazi(?)
Nartaco(?) ez
Nihorekin azturaz(?)

Guizonen aiphatuena
Ispiritu lanetan
Ezoki(?) horritu(?) ena(?)
Bekin(?) mintzo hauntan(?)

[illegible]

Ezp. Bethi bedi Eskal-herri

Odol berean berri;

Ez da uthur-haren handi

Sarra bertze alderdi.

Guizon zenbait balitz jortzen

Borrogoi mendacoa,

~~[illegible]~~ Bakhaka tirike
~~Balakeko [illegible]~~ Chardesten

Jatarl
~~[illegible]~~ gabe Mintzoa —

Laphurdico handitasunde,

Ethorki ~~[illegible]~~ Heltdu denac

guin[illegible]
~~[illegible]~~ erreguetatsun
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
Gechura hautuena !

Alabes eta Byzcaino,

Guipuzcoar, Nafarac,

Zan eta aliuez bano,

Burz hobe guibarrar Zenantz

Mundo baten tratua ormitan bate
Saltzaile Ignacio, erostuna Pepe;
Saldu eta ez du gero chutic ordaindu,
Flakecia baitaic hil da sujeta.

Mandua saldu eta Ignacio Sarraz
Alte gachtoren batec goditu gaitu
Enia batitz gora nutu batez
Lau lagun hari ceri chutic ecirgoiaz.
Mando horri ~~mo~~ eman ez dautzat harten gosturi
Gosputiuan ez dautzat hi urtha haragiai.
Pepe bota zar hortic ~~bai~~ edo agueri
Chatturbar bederen lihiera balia bedi.

Chanson de la réponse d'Ignacio ~~qui~~ se vengeant de Pepe qui lui avait changé son mulet de charbonnier.

Lehengo mandoazguna
Non othe deri gaitzac?
Ez horela utatua
Bordariac chardun edo birecaitasca;
Ephazrac eta ustuac
ungui ebari gorkua
ondo ~~orthoriac~~ Batiac.

Jaun orwitzea gandon Marthia;
Oihuan izan guindituz gucien gainetic;
Batzuc hainean bisinan betzen ondo
negar guitan gutar gucien gogotic.
Malaruthi garegunic gucian ihetsi
Hemengo marterac ezkontz itzatsi
ethi guntuen ondoan cetazten ondotik
Hetsin saltan bitar bego bethotsu
miretki.

Mike gorتz, Aumeta hamaħinyarrena
Chepe eman zuela Plaucian ordena
Ussaia beltza cela Zaphurdin barrena
Iheşi galia cela Şure hoberena.

Troppac erre ttazuacin ordun erretretara
Arrobotzen cituzten guelditan bidetara
Guentuenac idetzi eta Trasta corrieta
Landu eberrai ahalda troppa corrietan
——

Nonbait gauza ezduena cen pello etchearteco
Biraulan cre baduti harta errateco
——

Yende gogorrac dira garetzat catcoñac
Esbaldin gachoentzat ehaubat castañac
Gure gorttz bederen yan tuste gaza onac
Egosi oilorac eta erroiic gaphoinac.
——

Andoaimbarbatin centa a donostiarrena
Jocatu izandute nahiadina diru
Ai cer muthicua giri minharta esbaguindu
Errechki irabaci eta geiren guinen ga.
Cinta Carelina punetan Zatela bandera
Zaldiarin gainian irmanin Dehiora
athera zadiela muthica bidera
irabaci Zutenen errecibitzera
huin yoco eta Zazpi arenian yarri
Peşuvirac gun cer Andoandar hori
Abisu ematera irabaci Zutela
——
Norat hori cera adichkidia
Doñapalerat harta det bidia.
Arreno bat saltolan bertzebortan bilha
Malder Lapharrtarrac yakhitzen dabira

aldis cu martia aldis jerulacotz
nī zdue bertze yenarii braitiu aurotan
~~Harra~~ Lekeneta ~~eihe~~ ceren ustea Zaitudan oraitu
Bertzendoa

7 Oiltzaintzeren orena
7 eta haren omena
6 urrun da hedatzen
7 hiri eta campanetan
7 Erreguesan gorthetan
6 ezdutz a aditzen
6 Beltzausez mintzatzen

Nauciaren deste mautia
Ayaun handia
Bera guinei tokia
Ezutan nahi bertze cenguia,
Mentan zuten alegnia,
Jerecatzen aypeguia,
Yraca ~~nath~~ Cihia
Berthute maitan kobiaò -

Yargaiten Oozcariotan,
Besta da ekhal herritan,
Cen.p. Eqechitan;
Nolaco guarguti mendetan,
Cer dathartken erraietan,
Erraten da biltzetan,
Unguia gartzen mentan,
Noh guztia itzetane.

Lorea dire maitatzen,
Chori pulitan bilhatzen,
Egurrarraide cordatzen,
Baina hori, ez ygairatzen
Nola denac khoratzen
Guero yendetan aguertzen,
Unguiz deko sainatzen,
Populuari fidatzen,

13

othe ou b. da laster hurden
hemen bambat umeiker ditu
halaber ez dacutat baditu
hemen beccimbat berzuer

=

Norra nunden yorriquinien
izuru baita errequina
Damu nuru ez baitu
atzeman errosari fat d
ronbeit dozpluna

=

Berria zazue catiche
Cein gora dituen fetanichae
Ezdetu beherayo manatzen
Zapata taloni debuchae

Bera Marianae nahi baitu
hedorai barez utzitu
Kirkileria guinicaco
uztan erdi bat aski du

Helda bazaio derrerat
Marmaloria tzitatzerat
hein halakeco bada
~~Moda berrico~~
Ezpatar guinar moda berrirat

Greken arrimatzalea
Balitz ontasun gotea
urthe gabar gabeguinlezate
derrarisken etchea

Sehiatuac gare beraz
gatuan guertatecoz
Melincolian ez erorz gueo
~~ras~~ gaitean arin cantatzecoz.
Berdin ez dagoz suyeta
~~Mendez~~ pareri muntan falta
Mende huntaco andreetzar
Begaden non yoeta
Segarreco ~~[illegible]~~ baingute
~~erak~~ dute parreretzo
Echiaz haritean ceen guehiago
Brandetari chumetara
andreetara sehitara 6/7
hauciac nola urtaina
Castatzen gueretara.
Etchechoan ut Atzean
Cerrezgut usaa joneean
Doulora zabitu arremateon
mothoan bera gaincan
ala buzican Apalde
apenetzen aren Ikha
autunon batean arrematzeco
uen artechagarie Rauh
age echikin funsilea
heri duen muntsatzea
gure autunoan egoiten hain
Noha Isabel dorrea gora
Iri behar haiz echelden
edo neretan muntzaten
nehor ez baitu bahoz
enuchurdin gueldituren

Eta notinego a Marerei
nee lleg ata apharitureri
Aranzezuco Birjinai ezbe
Aresera hekiz hur bitzeeric

14

Lespradunac bezala, attatic semerat

Hobenekin heltu gare guziac mundurat;

Bicia hasi gabe etsaiez ~~Bortituac~~ Bortituac,

Amaren sabeletic madaricatuac.

Atherattu orduco ez deustadunetic,

Arimari ~~damia~~ darraico ~~ahuen~~ ~~afuera~~ adamen gaitzetic;

Bekhatu anda fortzen, iduri motzibat

Haizeac cehatua, yosia costari.

Izpiritu noreken guduss harequin,

~~Hezia khirattago~~

~~khiratt~~ seria bezala

ezilete khirattago bazterrez hobiac;

Baiñan Maria ez da gaiz bera kutsatu

Jaincoaren ~~Ceñac~~ Amaz besuiratu.

~~Herra fortitu den goza zenbat~~

Goz aterrazen beraz hura fortitu zen ~~ebatu~~

~~Neliz duen~~ hercer ~~Adam~~ adorra.

Bakharra gorbeldurac ~~beztu~~ heztu ez zuena.

Guelkinac ~~bethi~~ ~~fina~~ ~~Adamen~~ ~~gaitza~~ heroi uheir ikoldean,

Maria ~~ikusta~~ sentitu gan bekhatu heldean.

~~Jaincoac~~

Hura da Jaincoaren alaba perfeta,

Ma~~itatzeta~~ bekharra, bethi dittianta;

Izpiritu sainduac utoa du bere ~~dotzan~~

Garcia harmaietan bertthukez barlu.

Sainduia da Jaincoa, hala beharama

Egoitzatzat ez ~~zuken~~ gorbeldu arima,

Etsaiari duelarie gaia ekhusteco

nahi zuen tokia bere egoteco.

Adam eta Eba garbi sorthu ziren

Ukhen zuen Mariak nola bere bederen

~~[illegible]~~

Amaren bizia hasi zen garbiki

Mariaren bizia nola hor likhuski.

Utzi zuen Jaincoak Dabid bere haurra

Lehen zuen odolez gorritu lurra

Nola nahico zuen sabel bat hautatu

Bekhatuak baterere ez zuena kutsatu.

Egiten zenean templo lurrezcoa,

Jaincoak nahi zuen gauza hautezcoa

Nola zuken ~~[illegible]~~ aguertzetic ~~[illegible]~~ nahico

Ithurri bat zuena goibel iduricó.

Erortzea bazen garbi eta saindu,

Haren laguna ere behar zen handi

Etzitekeen ainguruz nihoz bekhatu

~~[illegible]~~ Ez amez kolbendurez nihoz jutiago.

Leherten zuen sugue madaricatua

Hastapenetik gora gaza ahaldua;

~~Ekharrizeco zauria~~

Bekhatu originalaren hastetic zauria,

Zen Ceruaren baru gaiz lazgarria

Izatu ien gudua, gudu handiena

~~Zignaz d'aindaitzen ikhus otetekezu~~

Nahi zuen Ceruak Maria aukhi

Bainan lehen orai hun gorrotu arthikiz

Ederra zara bethi Birjina maitea

Ez baitu nihori zuten ~~nolaco~~ zure dizuna maitea

Zure tronu goratic itzultzea haurrak

eta emanca hekien mortha mesedeak.

Bekhatuak eguin du lohera goraki,

~~[illegible]~~ Nahi dugu guziek chosti gorate trebeki

Izan zaite Birjina gure laguntzaile zoriona

Dagun gan ondoan ~~zurekin~~

15

Erroma da ~~[illegible]~~ Aita-Saindua,
Mila urthez hartaz da Saindua,
~~Haren [illegible] da [illegible]-famil[i]ua~~
~~Bizi~~ Noren Jaki[n]-da Khoro bekhaiztua.

Ezditeke munduan erregeric
Erromacuaz ~~[illegible]~~ Zuenagoeoric;
~~Gorbiazo~~ ~~[illegible]~~ ~~Hau i[llegible]ki~~ nor da Khoroaturic,
Ez da ker bat nihori Khendueric.

Urrun ditu ~~[illegible]~~ nahasteakoac;
Orai ditu ker menderakoac,
Hor yate erregi~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~zcoac
~~Elhazaren~~ ~~[illegible]~~ lau errechtiscoac.

~~Deus gabea~~ ~~Aita Saindua~~ noladen errefeta

Ezditeke nihola ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ dohatu
ihauz gorien ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ khoratu,
yakin gabe, ~~Behazzea alt[xa]tu~~ ~~[illegible]~~ ceruan altchatua.

Etzen bekhi ~~[illegible]~~ erroma Saindutan
Odolk zuen ichurtzen kurrutan,
~~Gerthatu da~~ ~~[illegible]~~ ~~Batean~~ zen ~~[illegible]~~ Aita Saindutan
Ekhi ~~Khoroatua~~ ~~[illegible]~~ ~~gerthatu~~ ~~[illegible]~~ erretan
~~Haudelatua~~ ~~[illegible]~~

Beher ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ outasun ~~[illegible]~~ handiman Khorocnaz
~~[illegible]~~ aberastasunaz
Yin zayzkotu ~~[illegible]~~ dituztenaz
~~[illegible]~~ begiz noc ikhuk ~~[illegible]~~
yakin gabe nor zerin ~~[illegible]~~ ~~eman~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ chorhi;
~~[illegible]~~ Oelhicozen ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~Handian~~
~~Oelhicoda Erromako Pio bederatzi~~
gereztu hau Enperadoreaz
zen egun, hitzhi koreaz,
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ohorea
~~[illegible]~~ mendei ichurizkoreaz

oroc hiçain ~~[illegible]~~ arrotzen uztarria,
Kheuzale~~[illegible]~~zar haudi da toria;
~~[illegible] [illegible] [illegible] eda [illegible]~~
~~Ezin yasan nihore hauts [illegible]~~
~~[illegible]ari khentzo [illegible]~~
~~Errimaccia ezdolazgarria~~ ?
Ezdu nihor errezpen bilaztu,

Bakhotchari Berea du eztu;
Badu behar bera ber zentaitu,
Horren ~~[illegible]~~ nihor ez atza ezitu.
Orotaco ~~B~~ Aita. Saindua,
Jeen hortan dencan ~~Erroman~~ hartua;
Baiian berze ezdahain hedatua
Haren indar benedicatua

Enditeken ezan bertzuazpico
Elizaibar dena catolico,
Bera aita ducua becharturo
Haurra dena toki orotaco

Aita. Saindu Elizaren ahoa,
Baltz uzibair ~~[illegible]~~ errezen azffeiwa,
~~N[illegible]~~ Ezlitake bethi ~~[illegible]~~ nuenecoa,
arimentzar hortu herwa.

Christauac ez atzi zaurtzerarama, edrema
~~Huec de [illegible] bazetan [illegible] ama~~
~~G[illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible]~~ Edojud hura hinets nola;
~~Nil [illegible] pare~~ bilze erredentia,
~~Agotzao~~ zdekia du hobeki arima.
~~Arrtagelo~~
sendagelo

~~Chutik ibartua naiz~~
~~[illegible]~~ ezdut khalapurik
~~beriz hezatzeko ezda ithurririk~~
Ni ~~[illegible] ezda ithurririk~~ [illegible]
~~[illegible]: [illegible] gizentzekorik~~
~~[illegible] [illegible]~~
~~[illegible] ez derauc galdetzen ahorik~~

Chutik ibartua naiz, ezdut khalapurik,
Ni beriz hezatzeko ezda ithurririk;
Deus ezdut sabelaruan, bainan banu ere
Beldur naiz ez nezakon jan ahal batere

Zarthu zaizkit begiak eri bilezetan,
Ezdire goibelago hiltzen direnetan,
Bazterrak gorri eta ~~beltzak~~ bethi jauzikari,
Halere bazterretan nihor urrikari. 1

Orazabegain meke egina gerritik,
Zakhurrak ez lezake jan ene sakhutik
Ene zangar arthuek chotcha dirurite
~~Egur ibargorik [illegible] [illegible]~~
Nola egur iharrak, du egin lukete

Mehiak gehiago ez nahi mintzatu,
Nola balitz gatharkak lobera pintzatu;
Khailua ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ zatzen zaio hezuren artetik
Halanola ezpata bizkar hezurretik.

1 Ezman ikusi nahi nihork gehiago
Maskera nihorek ezdu aldiz higuinago;
Urdeskara betsatuz dotsazkit aldetik
Agurtzen ninduten ~~[illegible]~~ bethi aiz [illegible]

haurtzaroa nihoiz ezbeiti zeratz
aitzinetik ereka yoz egin begaurats

guziek nauk hartzen ~~etzan lenbatentzat~~
Ezdirurit gizona haurentzat ~~berentzat~~
Hiriaren hiria, egin ~~dut natkia~~
Nor duk orai nor pararen sarria!
Jan baritu bederen neorek gasthainak!
Horiat naramatzan lasterkatuz oinak,
Nola jan balute behar hango jaunek
pasaio eramanak zalbi hesaitnek.
Egin dautet bai natki ahal zuten ona
Jretsiz badaere ene ontasuna
Jaunak jaunei mintzatuz mokokatu dire
Nor jazar naiteke ontzan ezbadire?
Gizendu ditut jaunak neori mehatuz
Nide banliz dabiltza guziek aguertuz,
Gori, gori, ~~garbiak~~ joirik, ohichkuak urretan
Ni aldiz hezurtua j lerak paperetan
Eltzauraren aratmia antolatzailentzat
Ni azalak dirola hauzilarentzat,
~~Ene~~ etsaiari athora dut ahoiki utzi
Neori nazelarik has hala chortzi
Eran oraz nautedan uztez hauziak
Lauretzeko zirela ~~Haz~~ pizlab guziak
Zertako, oi zertako ezditut zizikeltsi
etaz bi saseri bethi eman etsi?

3 13 - 13
8 8
104

Je ne suis pas écrivain et cependant com-
ment puis-je vous recommander mes ouvrages
Je ferai comme Isocrate formait des orateurs
sans l'être lui-même; je ferai comme la pierre
à rasoir qui ne coupe pas elle-même mais qui
donne aux autres la facilité de couper. J'en au-
rais dit beaucoup de choses, mais on ne les trouverait
pas de saison, et ce qui est de saison le simple-
ment je ne le sais pas. Quoi qu'il en soit,
jaloux de rendre hommage aux amis des arts et de
lui rendre ce qui lui est dû comme philosophe des êtres
et comme savant corps. Je vais parler de bois;
on trouvera que c'est de l'orig. soit où gui
que tous orig. Ve plutôt des singuliers: c'est que
les singuliers sont plus rares; vous trouverez
de ceux qui font comme les autres; ils sont
en nombre, les riches avares, les éloquents
avec l'argument orné de l'or, les bons riches
qui ne donnent rien à Apollon. J'ai beaucoup
Eux
au vent. Je crois qu'on m'écoutera, on ne voulait
pas écouter le grand de parlant 174

H. XV.

S. Hellarren hortan yeuc pibe eta thoita,
Lurrari dago ulta, ~~bureline horitoita~~;

H. Saratarra, hi ere bizi nitezake,
~~Ezbaditut lemanduria aurkhen~~ eztiagu airatuz, euadaff baizela

S. Bertze arrazia du Saratarren haurrac
Bertze egun zeubitez miratzian bulharrac.

H. Aza ilharren gaindiz sabelac bethetzian;
Zamari dirintzinaz errecac harrotzian?

S. Bethaun mila hauliac, Andur-ozeulliekin;
Erasatu nahi dire Battsatzian jeuletkin!

H. Nongo nifauthunetan dutza ilhorkia
Atchatzeco nardatiz hola bethokia!

S. Gutia inguruan nai zapatuen,
Edozein alcantaitz bazterrian utzeni.

H. Zazpi lekhuetan hustu, non nahi, senperen,
Olhanac ghehiago naiki hiri larrue.

S. Gaztaina, urthe guziz, baligue saltzeco,
Hita liberaz gorti elirüa hartzeco.

H. Gure erreporetan heldu da belharra
Aurarthiago ezen hor larrian olharra.

S. Sadoiseco liliz bethi bertitüac
gure haran ghizenac bethi loratüac.

Ah Orbi lora eta lilia estaltzian deubo orain
~~[illegible]~~ barazkei gozatu izan hemengo baratzean.
Ah Ezbaidi ustecabez mintza hire etchez
begiz ezin yasanac itsutia bilitzez.

Halbin Erlijiona gure izarra bada
Ihesteko sinesmena izatekin bada
Nola izan litezke lu bat den eriro
Zelo ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ezpendua arrazoi gizonari,
Humiltasunez eta misterio argiz
bethez beheki menulian, arrazian gaindi
beren erakuspenian ez da ezezaken
~~[illegible]~~ izan eraginen ~~[illegible]~~ ikhusi dacaru.
Eginen eginari dire leghetiac
Arroitzoni bertatik bethi lagundia;
Birtutean saindutasun ethen ukhatuizena
Obretan garbitasun ere fresatuzena.
~~[illegible]~~ Nola lukie ghizona Jarraiki lanthiren
~~[illegible]~~ izpiritua frogatu bertchaturen
hiraeten urtetan menuleten mendekat
Ezaun eginarik bakihumila lekura.
Lekhukotasun ~~[illegible]~~ argi eta zuhurrena,
Lurrian biruntzean Jegun prestuena
eginaren sustenguan den mintzatua
bertuna, gurutzetan suplizatua
mundua hasi duten eguneko geroztik,
harritu historian eserita denbora,
izitu ezda ikusten holaco gauzaric.

Jinenac berac etzuken ghizonen galtzeco
Adina phezu eghiñaz zein itzaurrac.
Norat ebiä, norat, ~~[illegible]~~ eghiaren bilha
Hobe edo berdintsu duenic ukhila.

Afera bat balinbada gure legueria
Horiscatzeco Oguena zerbeit eguin galtzia
Unghi biai direneac zer dute ~~[illegible]~~ bellhar
Izan behar badute gaichtuen ere bai?

Bainan eghiä bada zer gauz lasgarria ~~[illegible]~~
Aisia falsuan gatu eghitia hirriä
Arotzian ditekela izan ifernia
Hake onaz ~~[illegible]~~ galetsen ~~[illegible]~~ izpiritua
Nahasia erdiukala ~~[illegible]~~ undoberezaitzu
Zer dizun erratecco ethorteco da ~~[illegible]~~

Seguraintza ezbalitz ere hainhain
Seghitzeco litaka berthuten arghia
Eta bainan gaichtoetan ukhatzeco begala
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ eghimutuntuak hiru ~~[illegible]~~ zitela

Baizura forroz turic, Zerra segoztatuz
Hurbil chantierrerat Larunac arrimatuz:
Eghin han ortho houlo, haitz edo eghiä,
Hain guti estimatzen dutena beghia.

Ezdut galdetzen ghizon izpiritu duna,
Gorphutza hobetzen duena eghiña:
Oberena litekela ahalaz tentatzia,
Gauza agheria da; hobe dut ichiltzia.

Ungun bederen ikhus eghin ditaken
Hontor edo errobat, zerbeit biai diteken

Gaichtaghinac direnian bozcari handitan,
Mac nigarrez ziri higatzen ascotan;
Orma dabila bethi barna gerari
Behardemian ibili berthutia gordeca

Emazun berrianderan mac eta harria
Ezditzela nihoiz ukitzen beharrac;
Zicot berehala eni exdusila unghi;
Nahi guziekin exdutela arki.

Hi berrun ~~hetan~~ ditut farthuren ichatial
Lurreco ortasunac eta ~~[illegible]~~ Legeen berriac:
Gusiac abesattian, nork erabil lurra?
Nora zilhotan izerdi herresta hauitzurra?

~~Aithatu~~ unhatu gabe bada ezduen urrera
ezeta lur agorrian ordea funiturie:

Guti bada balio ontasun izatia
~~[illegible]~~ bakotchac ~~[illegible]~~ litezke anetsia.
izanetan

Gusia nighitz ethsian ditenean ghelditz[illegible]
Hiria prest urricari ethsatzu faltatzen
Atthaba gaubiatzian; nihor unitzietan
Cezda hirriscatuen, itsasoz hanilitan.

Arraba bazterrerat utzi marihela
Eztuketo frantzeti herri estranjerea.
Bakotchac bere gauzez orai gozabeile
Hertzin gatic umbera ibili da asthi.

Laster ghertatu dere beharra izanen,
Gauzari hoberenac oihuz bethaturen;
Beharrac urruntzian, atthabo asmüac,
Mecanica, liburu, ainu prezatüac.

Nagusien letrada ere aberastatunac
Famillen herrunca hain ede direnac;
Nautrie ez lukete, beraz zerbitzari;
Laguntza ezin galde batzuen bertzeri;

Eztiteke leghezic, ~~[illegible]~~ hurbil nahasdura;
Kolpe gaichtoac aitarzki non nahi arilura;
Odolezco ithaduac ploza guzietan;
Espatadunac ezin eman burdinetan!

Arrean ordain ghizonac Balin ~~beharrac~~ guziac
Beharric handienac bakhin ontsiac
Eztitezke bazterrac izanen hobeki
Nigarren eztukete lurrian asti totki.

Gure buruen gainean jgushiac ilkhiz
Asserretan letuzke arrazoiac hoiz.
Lurrac harri eghina, ezin berotuia,
Bethi luke erraia agorrac hartüa.

Beruti yauster diren ihuntz aberatsgoac
Gerretzen ~~[illegible]~~ sorjac ditu ~~[illegible]~~ nola hego ~~[illegible]~~ haizeac
Ezdute erriberec nihondic burhitzen
Lee dritunac arbitura ~~[illegible]~~ non nahi heldatzen;

Atsarraren lanetan alfer ~~[illegible]~~ abiatzia,
Hain guti da balio harroken miratzia
Hetan ~~[illegible]~~ tresor hauli bilhatzeco,
Ezteragoe begata bertan arantzeco.

Naturak, atseginac, alferkeriekin!
Eztitezke ~~[illegible]~~ batantan zighitu ~~[illegible]~~
Bertzetan ~~[illegible]~~ desertuen obedientzia,
Beharra, bihotz minac, guruitze guzia.

Gausac dir ~~[illegible]~~ gaichtoki hola arrimatu
~~Mazearren~~ leghiac aitu indar sobra hartu
Neurri batean aniain ghizonen minbharra
~~[illegible]~~ esazun da errechtki gisu batean obra.

Mac aue guzien undotu, Sinesten gaitzaie
~~[illegible]~~ bere errenrenzat:
baditu behar bada
~~[illegible]~~ bera galilea eghinez errechda munthatzia
~~[illegible]~~ Ezlitzaike hain errech ni ihardestea.
Hgola denaz gherozti muntza, zaite muntza
Sitori diot uzten libertatez bitza.

Veillo & Chrutian

~~[illegible]~~ Juenae eman bada beraz
Ghizonen ~~[illegible]~~ plegatzeco ~~bazuztien~~ indarra
Hainan profeta falso agherta direnaz,
Jesus bezalaco Mahomet izena dutenaz
~~[illegible]~~ ezditezke seghi arrozoina dureiau,
Gauzac ouu gatiena fisa ditezkenian
Ghiristinoec behar ~~[illegible]~~ gherzur eraz bitia
Naiz duten paganoec, ez juinkoen kmatzer
Buru gaitz zembaitec ditezte vetsi,
Me ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ mendetan ~~[illegible]~~ onhetti
izuri haimitzee
Ordian erbaita nihor bigan ithurrirat
Ghezurra dui eman haurreri esnerat.
Ez du nahi plegatu arrozoinaz bere
ez ethar beraz nori autoritateri.
Yuenac ez othe du eman bakhotchari
arrozoina ghidatzat, gauza urrungarri.

Satisfaturen zaitut; har zazu, har hatsa
Zue galiletzen duzuna ezta gauza gaitza
Aitzinetic baditu naski erreghelac
Eghiari uzteco orthuz hegalac.
Ezditezke ghezurra miraculuz beda,
Sia seghitzen dutena eghia behar da.
Sinets ditezke gauza ikus ditezkenian,
Bethiere, beharrian contraco ezdenian;
Mundu guzia bada izaten lekhuco,
Gherthatua dela plazetan publico,
Mantzapena denian hatri ezlo bertan
bitzia izauteco mendetan mendetan
Gauza gherthatu denian Senaliar utzia
Ezan Carlos gherozti mendetan legitimoa.
Erran bezahorbaitec atzo sendetsen
Hiraren ~~zotan~~ oihian oinez nola ibili den,
Ura bi aldetarat bitz batez emanez,
Baiona bekhuiz kahatz hurbitian ~~igantz~~
Bere ondotic ditu oihuz deithu yendia,
Mendiera erditu, ghizonac emantia
Mortzaldeerat eramaiten ~~[illegible]~~ nola bide handiz
hou guzia eghinez eguinaren arghiz.

Ez liteke Mairsan hori Sinhetsten
nor phiziz, haur, Emorthan atthekatzen ez diren
Izbaditeke orelian orai berehala
Andnan heda diteke ghezurren vihalas.
Eracuts betza bada Senale atziian,
orroitzapenarentzat denboran Seghtrai.
Emagun lehen deta gauza bat ghertatze
Ghezurrez nahi nuke eztiia frogatu
hamabi ehun urthe duela nonbait han
Eskaldunen barnan han zuten eman
haur guziiei bi zanguad zerratu picatzia
gherostic orroitzapen, Seghiz mendia mendia
Eskaldunec dituzte bi zanguad picatzen
partaco dire barriai herrietan ikhtzen.
Munduc guziian luke ikhiia eghinen
Eskalduna Zanguekin hots eraketsi den
eta erranen gora, nihoiz escaldunac
Ezzutela picatu bere zango ona.
orain ghezurretic lehengo ghezurra
agheri dirigun nola zaurithu heziurra.
Yakin behar da beraz erre(s)pidala hoien
Ezagut dezakezten ghezur eraghilea
contrarat haren arghiz dute dittiatzen.

Sowski Pello
Hotz beraz, [illegible]
Jincua badela eztut lehentzat dudatzen
Bainan liburu handiz erranen dudana,
Arma bat ahal dela hetan [illegible] duena.
[illegible] dute Jincoa bere mintzarazi
hobeki populia nahiz bortcharazi
Ohetan nahiz [illegible]
bereiri heda ditüen pertola [illegible]
[illegible] dituzten [illegible]
[illegible] dire bera Seinbat [illegible] hokin;
blasfemio eghile, Jincuaren [illegible]
utziz eztiiz liburuz heriot beharra
[illegible] aitzindari da [illegible].
Azken Jincuad dio erraten [illegible] asretes
[illegible] hetsen Jincuez [illegible]
[illegible] etzunken [illegible]
Pello
Populu [illegible] bazen aseo [illegible]
nola [illegible] histori zale
veritu [illegible] [illegible] guziia;
Jutan [illegible] baditu etsaia
Ezagutu nola nahi aitzinean [illegible]

Badatigu arghia ~~zuhuen~~ eghiteco
Secular itsutuki erranac inertez
norgaudie Ehrez

Eghiaren froghekin paganoen heyurra
gorfeerzu atharpe apeurrac
Zaiter ~~Apostorea~~ deta beataitzac heyurrac
berthe
Izilute haren fablea arrian ~~hantin~~
beatzic eraf ithurra
~~Latinaren aphthea~~ suc idoiren

Liburu sacratuac norc dirén eghinac
ezdirela ghizonen ~~...~~ heltiere emanac
Aski da Moïse uste ~~Pungatzia~~ eghin
~~Zure~~ nahi guziec gaitzeraren debetari.

Nor gaudie

Nere bespiz ikustea Jesus eta Moisen
~~...~~ miraculuac aski Legea izan den
Jincoac fermuki hetaric eghin
Zerkaren zela izan Jincoa gorria.
Liburu sacratuen miraculu hetaric
eghinezco balire aphal nuzke haren
Veghitarco erranen, Jincoa bendetzeco;
Zeinen munduan debat endugu haleco?
Ehres
Ditzgun erreghelea ~~goraya~~ ezarri
Beharra dire bethi guquiat ekharri

Hainitz atze deitzen ~~dituzte~~ dute berefanar
Miarritz eta Donibaneco bazter arri
eta arraiec. Ucec gatiagoz guziec ikusi nahi
dute Arlan Erreka.

Zer gauzac hambertze harroka
lazkor, jarriac alhaseka, mendien
~~[illegible]~~ goratasunean, edo Niba, hibai maitearin
cilharrezco urei ohatze batun egiteco
byala!

Zer haran pulit eta lazcorra
dembora berean! Ezdario lilia
bainan oriac garbitiz ~~[illegible]~~ urdistyan
tencan, nore erran dein arrai du
bere maitea du harrien artetic
jautsiz egiten duen harrabots eztia
eta thurthurrezcoan?

Miarritz, Donibanel, jan ikustale,
Arlon Errekai ere berac bardin gorestale:
Tchenetarat doaz arraizia gatic;
Bijarrenerat nahi; itsusia gatic.

Han dire alhaseka, harriac chut chuto
Bi aldetara ~~[illegible]~~ jarriac ~~[illegible]~~ hor hemen zurrut;
Niba dute artean, hibai bat maitea,
Cilharrezco uretan ~~egoitz~~ duena bidea.

Pulit eta lazcorra, ezdario lili;
~~urei cilharren [illegible] [illegible] ibili~~ du ;
Cilharrezco ~~uretan~~ haritan ducla ibili
~~urea~~ Ututur doako bethi ~~harri~~ kede arzpitarie
Ur agerzen zaiona nonbait artetaric.

Ne trouvez pas mauvais que nous venions interrompre votre marche. Ce ne sera pas long. Les pierres elles-même crieraient contre nous si nous ne déposions à vos pieds les sentiments de notre reconnaissance éternelle : nous vous devons cette route qui amène chaque jour dans les gorges & au haut de nos montagnes une foule d'étrangers les uns plus brillants que les autres. Nous sommes heureux de vous la voir étrenner. Ce n'est pas à dire que nous eussions manqué de faire chorus au concert général qui chante partout si haut vos louanges. Les Basques sont à peine connus aux confins de la France & de l'Espagne, mais ils sont de taille à apprécier vos vertus magnanimes. Ils savent que Napoléon III a sauvé la France, qu'il tient les plateaux de la paix & de la guerre, qu'une épée ne peut se tirer du fourreau en Europe sans son assentiment. Qu'il jouisse longtemps de cette haute influence qu'il n'a été donné à nul autre d'avoir dans le monde. Qu'il fasse longuement le bonheur & la gloire de la France. Que Dieu répande ses faveurs sur l'Empereur & sur l'Impératrice. Que S. M. l'Empereur laisse à l'enfant impérial et son héritage & les honneurs dont la main du peuple l'a revêtu ! Puisse-t-il être toujours heureux, arriver à la vieillesse & au dernier terme de la vie des humains.

Zuitzarteco Jauna zemb. bizia
Izda bethi egonen herrecoholtsian.
Hilen arteraz jauntz sintesteonean
Ueste zuen pizten aghen orencan.
Ethor arte Jaincoa bilen juizatzera
Gaubidatzen zaitutzte othoitz egitera
Gutian dire sartzen ceruan hitzean
Zoibelhi ygeletacotz bekhar han sartzea
Othoitz beraz Jaincoa harengatic
Ancar ere badago purgatorioetan
Hobe egitenbadu bekhatoetan bar.
Lagunitzea bithzenditu bere bekhatzen zeuzar

Lerro lerro Eskualdunac
Bat bertzaren gaineca;
Atzeman hidurik etzanac
Joan gabe asmuan.
Zazpi ador doi yarri,
Lehen ezin bat zuten:
~~Eskal~~ Bethi danik Eskal. herri
~~[illegible]~~
Bere hauzu berezten.
Hiatos bertzaldean
Ez da etcheberotarric,
Erdaldunen den bidean
Jeu. Bat zazpi herric.
Ezaiote Paristarrei
Hain handi ~~[illegible]~~ Frantses. aitzin
Nola Eskaldun zaharrei
~~[illegible]~~ zetitzea duten ethor.
Eskaldunec ez erraten
Nihoiz frantses direlac
Hainzuti dute amenten
Bathaio Espanola.

Eskaldunac nornahi da
Bariz gera aguertzen,
Bar nerapeir hitzembala
Zagernel lautr deitzen
Chepi beto zaiyo zuen
Ezderuri Erdaldunec
Hitzetic nola ~~[illegible]~~ hirriz
Ezagund da Eskaldun.
Frantses eta Espanolac
Erdian dira hestatzen,
Zainetan duen odolac
Ez hortaco khechatzen:
Lehen ere jandetu
Hestura handinac,
Aalere nihoz etditu
Galtza menden lanac.
Ytzuri tirani churiac,
Atze asko irafan;
Hil hurren Eskal herriac
Biurat bethi higan.

Ezagun da bakhotcha ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~Bakhotcha~~ da ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ethorkiki aguertzen
Anguelesa chakete gorritic
Espanola duen urre lotetic,
Frantsesa ~~[illegible]~~ arin yaunti bertz yauntic
Hiritarra ethharri ~~[illegible]~~ aguertzen
Nar nahi den bardutu aguertzen
Izatea itchuradtan zartzen
Handi nahiz hamitzac lehertzen.
~~Emazu~~ Chelinekin ~~[illegible]~~ cano ezaharteza,
~~Aldagarri chaufeia~~

Ez da aski ~~Colsatzea~~ bedeinkatuac Cobesatzea ~~bekhatuac~~;
bekhar dira ~~bihurtu~~ hirumda Cobesa ahal bazaitezke,
aski da biguintzea, zorrhaitza dakharkezute lotu,
Cerua galdu eta ifernia ~~merecatu~~ izan. Baina
ezin cobesa bazaitezke, hirumda bekhar ditutzu
Jaunac ona ofensatu duzulacoz. Chedearekin cobesatzeco, gaiza bekharra zeni. Bi urriki
hoiec dartzen dire Contricionezco acta hantan:
p. 33. ~~34~~
Nitzerat bazioaz eta zure Cobesa, errozu Jaun ~~ori~~
jauna ~~ori~~ ona, urrikal dakitz idatzu; nigaichto baino
hobea zare.

actae Comm.

Memuzara ceo orroit zaite

Chun ezernec induljentziac.

orroit zaite. p. 53.

Meza?? Bezperac 212 Capitulu. Di gala
himinac Magnificat. dominus vobiscum. bened.
Completac, himno. capit. A. Hunc dein.
antifonac —

adoraguneco Bezperac. Dixit, 213, con-
fitebor 214, credidi 222. Beati 245.
Pangi 246.

Te Deum 248
ama Bir. Bezperac Dixit 213, Laudate 216, Laetatus 250
Nisi, 251 Lauda Jerus. ad. capit. ad. ave 252
Apostoluetako ~~Bezperac Dixit Bezperac~~ 254. him. 257
hilen Bezperac 274. hilen meza 278

Açurgar kaitaga, Birjinsa Maria

Graciaz betetzen egin dar gaindia

2 ~~Jauna~~ da zurekin ceruetic jautsia (above the line: dajauna)

4 Emazterang iritsora zura goretsia

Joanes ~~bis~~ Ban Lindam Garbitu

Isabelum

Gauza miragarria! Buruak aphalik,
Guziak belhauniko, mihiak ichilik,
Aldarea dirdiran, apheza ahuspez,
Zeruko ayphamena enzuten ahoz pez!

Eder dire argiak hiriz inguruetan,
Bezzafun piztu bihotzak ginhar Sainduetan;
Zeruak bada bethi iguzki piztua,
Ukidiri aldaretan, ezin ukhatua.

Zein diren ungi hemen nigarak begitan,
Zein ungi othoitz onak Christauen mihitan!
Gure natriak bada bidea bazkorat,
Dugun eman isensu othoitzen biderat.

Maitagariak dire kantika sainduak,
Ezagutzaren argz barnetan onduak;
Baltsa bitez gureak aire kharatsuetan
Eta goiti heda grazien galdetan.

Zeru-hurek ekhari diote afura,
Uregarbiz dutela egiten amara:
Atzar beraz, bekarak; egin othoitz ona,
Huna aberatsteko oren hoberena.

Oro khar, oro handi, zerua jautsirik,
Gizona handikidin jinkorat jauzirik;
Huna, huna Jinkoa Hypi-handientzat,
Fedeaz handi dena bihotz dorphenentzat.

Zer gogoetan gaia gauza Zilhatzean,
Zer den maite-bizia etzabo lizeam!
Dugun ~~maite~~, adora othoitz Jesus aphaldua
Arimen probetchuetan hunat murbildua.

Orai bare beraz gu Bocalerat jausten,
Naitu bi munduen sokha zaiku hausten.
Bederen ura dugu bakharric lokharri:
Ez hortaco gu gatic nihor ere harri.
Montebidorat goaz berriz ethortzeco,
Ez doa gutan hihor urrun lakhetzeco,
Guziac hemen gare hamar urthe gabe,
Gogoa salatzeco
Hatsa erratéco ez gare herabe.
Aphezteguy handia, orai gure aita,
Zure untzian goaz, Garatea pilota:
Bizi zaite luzeki, gari egortzeco,
Aberats bezain laster, untzi ethortzeco.
Bozkario handitan sarthuac untzian,
Gibelaco gaitutza guziac agian.
Arin arin copetac, gibel gelditzuac,
Ustez gitzen zuentzat bethico galduac.
Jaincoari diogu galdea egiten,
Orai bezala gero, aitez orroit gaiten;
Ondoren ondo bethi Christauzco pikainac,
Izan gaiten non nahi hala atzemanac.
ondoraino bethi g. [illegible]
Ez dezogun galtzeco gogut [illegible]

Berri tzar ikhasteco ezda erresekatzeco.

Oren bat aski goibeltzeco ehun urthe ~~hedoi~~ cilharrzco gabeco.

Heldu dur orena ezagutzen ezdena.

Eguinic ere nahi dena, ethorriren hil orena.

Nihoiz loric hiru gauzetan: iguzki, lu eta izpiritutan.

Ihur begui, hautse ~~[illegible]~~ argui.

On iguzkia, hobe yakia.

Iguzkiz yekitzeco, erromes hiltzeco.

Iguzkia eta sariantac argui distiantac.

Onac ala gachtoac iguzkiaren menecoac

Iguzkia sar eta harz~~tilea~~ cere cesta.

Ilargui bortzgarrena, hileco mintzo dena.

Ilargui beheran, eraguintza ez aran

Zuhamu ihartzen ezdena, ilarguiz ebaki ezdena.

~~Goibeltzen argui berac hautz eta izarrac~~

Buruzaguiec iduri izar, ~~[illegible]~~ arguiez ezin il khar

Eman duan eltze, ikusiz zerden ethortze

Yakin behar biltzen, ez nola nahi egortzen

Uda hasteco uria, aro onen berria

Neguco hozdia, udaco india

Uda ala neguan, erromesac hatz buruan

Uda azkeneco sukhar, apphur baten ~~pitzar~~ lakthar

Uda haste beranta, lilien calamita

Neguco egun luganac, bauber etsai hil derinac.

Negu haste berantac ondoan tarrapatac

Mizcarra ez behar, Ilhotzarekin ~~[illegible]~~ yar.

Ceci doit être confronté avec la 1re page du Cahier des proverbes

600
6
3600 | 20
160 180

Horma ilhabethean, aro on urthean.

Negu ona, yateco dena

Eskas egurra, negua gogorra

Negua on khobentzar, ez ~~gatiço~~ estulentzat

Neguan on bide luzatzeco, ez ferdailuendaco ~~otzea~~.

Neguan zurrutac orotan, udan janicoac nahi tokitan.

Ihurtzuri ez uri.

Pittarka eta herrauts itchurac, euri idor gatiren bacherac.

Hedoiac mendiz herrestan, basa gai latter bidetan.

Choria egunaz ohatzerat, aroa urrirat.

Ihizia goaitean, Deus on guti athean.

Zanhoac ez erortzen, eta urac berratzen.

Horma nahi lurrec, ilek zaharrec.

Chori ~~ottea~~ eta zahar hozkituac, negu bahi hautuac.

Harri urthe ez agor, ~~nahiz dea~~ ukientzat cigor.

~~Ittakhi handia~~ Aroen mdia, elhurtze gaindia

Hainitz ihurtzuri, azkenean uri

Ezdiran adarraiac, ez guduco sukharrac

Ihurtzuria, ~~gana~~ oihu ~~nautia~~ yoria.

Sobera bihez dena, latter hotza yana

Haizec garbitzen oguia, cigorrac gaizkia

Zorionac, labur iraupenac

~~Ez in emen itsasotan haizea~~
~~Haizeac itsasotan egin eman~~ za ~~Bilaguitan~~

~~He~~ Haize luzeac yabaltzen urthzeac
~~Aro~~ horma urtzeco bego haize hegoco
~~Ur irakinac ... haize hegoco, hormen urtharazteco~~.

Ceren hurren da hitzeco arruda
Bañoren gateco hura alboada:
urrea, urrea contatu [illegible] cada
Etzen bethi ... guizonen hiritsa,

Hea gabe hartzen zuten munduetan hatsa;
[illegible] gatic [illegible] ertatsa:
urrea, urrea orai [illegible] hatta

Harroka zagonean zimbaeco luzpetan
Etzen haren sukharrei nihoneo obetan.
Orai du yauzarazten nor nahi pieotan:
Urrea, urrea ez batta lozpetan.

Lehengo arthae zeren lurren aroentzat,
Jauregui ederrenac zabal abereentzat;
Bihotzac yarri dire ifrentzuz gauzentzat:
urrea, urrea nahi ororentzat.

Ezda nihor gaten agur berziric,
Ezbadu nun edo han aqueri urreric,
Iduri zoula bateta bururic,
urrea, urrea ezbadu hororic.

Egun jaten dire lasac yan dacitan,
Iditaiac chorrochtu gaitzirü arthotan,
Athorra ere yosi dudari hartetan:
Deusere ... urretan
... urreetan
Arthoa sukharuan, Iotoan abere,
Ezdire guehiago laupuilen zaldare,
ezdute nun gairaztea behar dena ere:
urrea, urrea bihotzac aldare.
Herritic ilkhi gabe lehen bici ziren
Lan eta bihiaren truc indiac baitziren;
Hegats bat orai ez da ezde chorrochturen,
Urrea, urrea nihor nun ezduen hurren.

urre muelea omen handitzen hari,
Nunda bada helozco maite dunatecari,
Bañoren gateco hura alboadari;
urrea, urrea contatzea
Etzen bethi nutzetan guizonen hiritsa,

30

traje bar lehenago urrearen nahi,
hura gatic aztoru chiquiz ihuti,
Nihor haren beldurrac egorriketi:
urrea, urrea guziac duen nahiati.

Gosea khendu guerozt, othe da beharric?
Zertaco bihotzetan [sorraraz] phizaraz sukarric?
~~Diruac ez ekharten baizen mendetarric~~: ?
Noiz arte dirdari aguarra bihotzai?
Urrea, urrea, ~~balin bau gazzic~~ ~~[illegible]~~ bahitu higuintzar!

Erresumac dituzte diruez nahasten,
Etcheric handienac erretkan emaiten,
Omenic ederrenac lilluratuz bertan:
Urrea, urrea, zer ezduc eguiten!

Eskaldunac [bethiko] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ mendietan
Urregoseac ditu hedatu orotan:
Hiri, itsaso, eta herri atzerritan: [phorrokatu orotan]
Urreac, urreac ~~zer latzez [illegible]~~ ~~[illegible]~~ bihotzetan ~~zer hatz~~ ~~[illegible]~~

~~Bertze hargatu dute~~ [guti arima] [Itsu dute urrea] hiltzean higuintzen,
Urrunan balitu gaitzac corelokatzen,
Itchurac direlacotz oihuan garbitzen:
Urrea, urreac ~~hi ordian higuintzea~~ [hauparte] biziaz etsatzen

Bilha bedi urrea, ~~goiz~~ [ibili] [~~[illegible]~~] gaiz, iyartu garriz
[Ezdaonhestecoa] ~~Ephorra gatic nihor~~ jarraiketan bariz
Dabiltzi ~~hingabat da~~ [bilhorazten] bet ehun coplariz
Urrea, urrea, emanbahiz bariz!

Airea: Vamoco eta zazpi urrenean jarri

Zabal, zabal, urrina, hire ottatuac;

2 Bethe behar hau dena, hor bahi chiztuac;

1 Bertan dua Eskalduna, heldu ohituac;

~~[illegible]~~ Beguiuen ~~[illegible]~~a, Ze guien ~~[illegible]~~ brautuac!

Aita zahar etzanac aspaldi hobian,

Badire attguiniac zuen lo heguian,

Badirau hazi onac arin arppeguian,

Eguiten dolas denac Eskaragarbian.

Horra Guipuzcoarra, lekhoan eguinic,

Aitzuican guitarra, ez erkas sintsunic,

Muthil gazte zakarra, cinturra leguinic

Atin begain zaeiharra, Eskalduna egonic.

Bizcainoac ondotic helduaren betean,

Matchoac erazpestuta gogota onetan,

Urre irabazitic yaten bidetan,

Chacolina ~~artean~~ Chahatolic sagizten ~~[illegible]~~ artetan.

Aztura zaharretan uste ~~[illegible]~~ biciten,

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ elaputen

Mendi zaharrenetan ~~[illegible]~~ ~~eguiten~~,

Oraico eguneetan ezdire ~~aftotatzeco~~ galdetzen,

Aitoren aldasketan odola berritzen ~~[illegible]~~.

Alabesde, cantatuz arbola azpian,

Bere haurrac brautatuz Guernica heguian,

~~[illegible]~~ Musika dute soinuz bethe ~~[illegible]~~ lecharrian

~~[illegible]~~

Oiharzunac chiratuz hor dire yauzian.

Agueri da Nafartarra, tiko zangoa;
Chahakotar Nafarra edo sagardoa,
Goi-aitzi mustarra, sokatu mandoa,
Lauriz gaindi bizcarra, ikazketaroa.
Orroitzapen handiac ditu higuitzeco,
Moroen ilharguiac gan aguertzeco,
Gudutzan elakiac, ~~[illegible]~~ ohore berrico:
Lurrean haur gutiac harren irazico.
Chuberoa yaunzitia eztiteke gueldi,
Mutzaira segunetic ezagun aspaldi,
Ikhitzean herritic nihor bezain handi;
Haren haurren cantatu ~~[illegible]~~ aberats Lapurdi
Nafarroa Behera ez lukeer ~~cantatzen~~ arituzen,
Ezluke errenkura solas berreguintzen,
Zortetatan ardura maite du ibiltzen
Ez genen errara ~~nihor bada~~ ~~[illegible]~~ dena badu yotzen.
Abia, Lapurtarrac, gonbidu tokirat;
Utziz guizendu lurrac, yoan cantatzerat;
Handi, buruz zuburrac, ikhi yostatzerat,
Zabal nagui bularrac, athera plazarat.
Arratxia arguiac bazuen burua:
Eskaldun haur guziac, cantuz liburua,
Eguin behar yauziac, hiriz inguruac
Ikhusi arte braziac makila bildua.

Umezu bat da ~~mezat~~ guretzat lurrean,
~~Yaunaren~~ Yaincoa lagun ~~Jaincoarekin~~ nihor bekharrean
Hura, hura ~~baitharekin~~ dohatsu ~~Jaun~~ gure ona ~~ithi~~

Hari dugu bihotza emanen
~~hura gu~~ ~~hatzat~~ ~~dugun~~ ~~bethi~~ hura Jauna gare ~~[illegible]~~
'haren [illegible] nahi ere
Dugun bethi maita;

Dugun bethi erran bihotzetic,
~~Yauna, Jauna~~ Yaincoa Beira cerua ~~gure~~ galtzetic
Yaincoa dela ~~Yauna~~, ~~Yauna~~ zaurian ~~fundatzen~~
~~Yauna Yauna~~ Nihori hala ~~Lokhorri ezartzen~~ laguntza hedatzen;

Hura baithan herbeken indarra,
Hari yari garbia den kharra
Oi zeru den maitea
Yaunaren gorthea;
Dugun ~~bethi~~ bethi erran bihotzetic
~~Yesus, Beira~~, Yauna, ~~[illegible]~~ Yaincoa beira cerua galtzetic.

Kharmindarea galtzandu bihiratsa,
Min handia iduritzen nitza,
Yaunca yauna bada goporatzen,
Oro dita ~~[illegible]~~ Fedeaz arintzen
Yaincoa maitatuz
Hari gurutzatuz

~~cerua da harten~~ ~~orai bertic~~
~~[illegible]~~ ~~da~~ zeriona hatten da orait
Yaincoa beira cerua galtze

7

Quel déplaisir pourra jamais atteindre
Cet heureux cœur que Dieu seul peut charmer
Grand Dieu quels maux ce cœur pourra-t-il craindre
Il n'en est point pour qui sait vous aimer

Aimer un si bon Dieu
C'est commencer sur terre
Ce chant d'amour de la sainte Cité
Dieu seul Dieu seul pour une Eternité

B. Viguier, de Paris Lapeyracain Hagain, Bart.
Mar Haristeneder, & Jean & Isabelle Barhor

Le Chrétien tout à Dieu

1

Il n'est pour moi qu'un seul bien sur la terre
Et c'est Dieu seul Dieu seul est mon trésor
Dieu seul Dieu seul allège ma misère
Et vers Dieu seul mon cœur prendra l'essor
Je bénis sa tendresse
Et répète sans cesse
Ce cri d'amour cet élan d'un grand cœur
Dieu seul, Dieu seul, voilà le vrai bonheur

2

Dieu seul, Dieu seul, guérit toute blessure 10
Dieu seul, Dieu seul, est un puissant secours 10
Dieu seul suffit à la droite et pure 10
Et c'est Dieu seul quelle cherche toujours 10
~~Doux~~ transport de mon âme
Ah! je sens qu'il m'enflamme
Ce cri d'amour cet élan d'un grand cœur
a Dieu seul, Dieu seul, voilà le vrai bonheur
tr

33

ate ~~batekbat~~

erhaurgalu

j.v. ~~bakelari~~

agiko, oraiñ

~~batxichehe~~

bideizar bulka, in-citer, s.

bide lona, de pousser

~~beragintza~~

~~beharddoi~~

berenazko

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

bethidanik, ~~[illegible]~~, biko

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~

chipitoi, poil.

durdarika, trembler

detkaladia, ura

eki,

ezak

esnaur, tedouter

gizontegi

gizontu, ero

gizkai, poële

gindachak

gorri, beurre

gutiez, te

holako, hul. kal.

harzak

hetasun, ifrentza

hiriratzio, jantzi

hemengandi

hemenbarna

haurarenarena

hodio, mahi

heincko, trui

hurko-prachan

krikun

martinet

korbela, algue

~~[illegible]~~

kirki

bletter, faire-rougir

izarnia

l'étoiles

qu'ils etait deux Capable q. et qu'ils avait le
projet bien arrête de sevader je danc pris imediatement
les deux <u>dus</u> nommes qui ont été mis au Cachot
et aux fers pour tentative dévasian malgres leurs
protestations que sa n'etait pas vrais il était
incapable de faire une pareille tentative.